

M

1034. **MĂCELAR**, sb. m. „boucher“.

Lat. MACELLARIUS, -UM || sprs. *mazlé*; it. *macellaio*; vfr. *maiselier*; prov. *mazelier* || † *măcelăresc* (Iorga, Studii, X, 24, 25) „de boucher“ || *măcelări* „égorger, tuer, massacrer“ || *măcelărie* „carnage, massacre, boucherie“ (sprs. *mazleria*).

1035. **MĂCINA**, vb. „moudre“ || ir. *macirâ*; ar. *măřinare*.

Lat. MACHINARE (= clas. MACHINARI) „imaginer, exécuter“; înțelesul românesc apare în latinitatea de mai târziu (Densusianu, Hist. l. roum. I, 192).

Vegl. *maknur*; friul. *masaná*; it. *macinare*; sard log. *ma(r)ginare*; vsp. *maznar*.

Der.: *măcinătură* „action de moure, mouture“ (friul. *masanadure*; it. *macinatura*) || *măciniș*, megl. *măřiniș* „mouture, blé moulu“ || *măcinar* (Teodorescu, P. pop. 140) „meunier“.

1036. **MĂCIUCĂ**, sb. f. „massue“ — trans. *mocioacă* (Lex. Bud.); băn. *moșucă*, *moșoacă*, *moșoc* || megl. *măcioc*; ar. *măciucă*, *măřucă*.

Lat. *MATTEUCA, -AM < MATTEA; parte din forme se explică prin schimbare de gen și de sufix (cf. mai jos).

Rtr. *mazzüch*; it. *mazzocco*, ven. *mazoka*, bol. *mazzoka*, Urbino *mazzokka*, teram. *mazzokke*; sard *matzukka*; fr. *massue*; nprov. *massugo*, *massoco*; sp. *mazuca* „iris“.

Der.: dim. *măciuchiță*; *măciucută* (Sevastos, Pov. 38; Voronca, Dat. cred. 194, 412, 650; Marian, Ins. 186; Vasiliu, Cînt. 61) || augm. *măciucoaie* (Reteganul, Pov. pop. 2) || † *măciucaș* (Cuv. d. bătr. I, 287) „bourreau“ || *mă-*

ciucat, *măciucos* „en forme de massue, grossier“; *măřcat* „à gros grains; à grosses cornes“, megl. *măřicat* „gros“, amîndouă formele rezultate din *măciucat* care a devenit *măřicat* (pentru schimbarea lui *č* în *ș*, comp. *pișca*); dim. *măřcățel* (Marian, Desc. 108) || *măciuca* (Alexici, Lit. pop. 40, 41) „frapper avec la massue“ (teram. *mazukkă*; nprov. *massuca*).

Impr.: rut. мацуг „Keule“; ung. *macsuka*, *matyuka*, *macsukás* (Szinynyi, 1378-9).

1037. **MACRU**, adj. „maigre; (viande) sans os“ || ar. (a) *macru*.

Lat. MACER, -CRA, -CRUM.

Vegl. *muogro*: rtr. *meger*; it. *magro*; sard *magru*; (fr. *maigre*); prov. cat. *magre*; sp. port. *magro*.

Der.: Mř. Sucevei *macrină* (Șez. III, 70) „grosse“ || † *măcrime* (Lex. Bud.) „maigreur“.

MĂDULAR, v. *miez*.

MĂDUVĂ, v. *miez*.

1038. **MAI**¹, sb. n. „maillet, battoir“ — vr. trans. „marteau“ (Tiktin) || megl. ar. *mal'ü*.

Lat. MALLEUS, -UM.

Alb. *maj*; rtr. *maigl*; it. *maglio*; sard log. *mažu*; fr. *mail*; prov. *malh*; cat. *mall*: sp. *majo*; port. *malho*.

Der.: dim. *măiuț* (Rev. cr.-lit. IV, 145; friul. *majuzz*); *măiug* „maillet, mailloche, pieu“, *măiuc* (Șez. VIII, 148); † *măiugel* (An. Car.) || *măiağ* „maillet, battoir“ (Polizu), „balise“ (Damé, Term.), Mehedinți „pieu“.

1039. **Măior** (trans.), sb. n. „petit mar-teau„ (Viciu, Glos. 58) < MALLEOLUS, -UM || ver. *majol* mil. *majö*, parm. *majöl*, bol. *majol*, toate însemnând „mazzo, mazzuolo“; it. *magliuolo*, vfr. *maillol*, prov. *malhol* și sp. *majuela* „bouture, crossette de vigne“, galiț. *amalhó* „courroie pour attacher les souliers“.

1040. **MAI**², sb. „mai“ || ir. *mái*; megl. ar. *maï*.

Lat. MAJUS, -UM.

Alb. *maj*; rtr. *meğ*; it. *maggio*; sard camp. *maju*; fr. prov. *mai*; cat. *maig*; sp. *mayo*; port. *maio*.

1041. **MAI**³, adv. „plus; encore; presque“ — † „davantage“ || ir. megl. *maï*; ar. *ma*.

Lat. MAGIS, devenit **mais*, **mas* și mai târziu *mai*; ar. *ma* reprezintă pe *mas* întrebuițat ca aton și cu vremea a înlocuit pretutindeni pe *mai* (Candrea, Elém. lat. 30).

Alb. *mε*; rtr. *ma*; it. *mai*, *ma*; sard *mai*; fr. prov. *mais*; cat. *may*; *més*; sp. *mas*; port. *mais*, *mas*.

Der.: ar. *mași* „seulement“.

Impr.: rut. маи „mehr“ маи... маи (compar.) „entweder...oder“; маиже „fast“; bulg. маи „presque“.

1042. **Numai**, adv. „seulement“ || ar. *numá* || < NON MAGIS (Densusianu, Hist. I. roum. I, 171) || rtr. *nomma*; ven. *nomá*, vic. *nomé*, ver. *noma*, lomb. *nomá* (*domá*), vgen. *noma*; périg. *numa*; comp. vit. *non—ma*; vfr. *ne—mais*; prov. *no—mas*; cat. *no—més*; sp. *no mas*.

1043. **MĂIESTRU**, adj. „habile, adroit; merveilleux; magique“; sb. f. *măias-tră* „fée des contes populaires“

Lat. MAGISTER, -TRUM, cu căderea lui -G- întimplată deja în latina vul-ară, (cf. BSF. I, 19).

Alb. *mještrε*; friul. *mestri*; it. *maestro*; sard log. *mastru*; fr. *maître*; prov. cat. *maestre*; sp. *maestro*; port. *mestre*.

Der.: *măiestrie* „adresse, talent, maîtrise, art“, *măiestrii*, pl. „artifices; charmes, sortilèges; †outil ingénieux“ (Tiktin; vfr. *maistrerie*; prov. *maestria*; cat. sp. *maestria*; port. *mestria*) || † *măiestri* (Tiktin) † „ourdir des intrigues“;

† *a se măiestri* (Tiktin) „acquérir de la sagesse“.

1044. **MAMĂ** (*mumă*), sb. f. „mère“ — Mehedinți „reine des abeilles“; †gen.-dat. sg. *mumîniei* și nom. ac. pl. *mumîni*, păstrat numai gen.—dat. sg. în expresiunea *mîni-ta* || ir. *mâme*; megl. și ar. *mamă*, *numă* (*mumôit*, *mămîni*) „mère; reine des abeilles; goître“, în ar. și „nourriture qu'on donne aux enfants“.

Lat. MAMMA, -AM „mamelle; mère“; înțelesul de „goître“ s'a desvoltat, prin tr'o schimbare semantică ușor de înțeles, din acela de „mamelle“, iar cel de „reine des abeilles“ e datorit influenței bulg. *матка*. Forma *mumă* se explică prin influența labialisatoare a celor doi *m*, și alterarea fonetică s'a produs mai întâi în forma *mă-mîni* > *mumîni* < MAMMANEM, atestată în inscripțiuni (cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 139). Cît privește *imă*, des întrebuițat în textele vechi el se explică din forma redusă *mă(-sa)* căreia s'a prepus *i*.

Alb. *mεmε*; rtr. it. *mamma*; sard *mama*; fr. *maman*; nprov. *mamo*; cat. sp. port. *mama*.

Der.: dim. *mămiță*; *mămuță* (it. *mammuccia*); *mămică*; *mămucă*; *mă-mae*; *mămușoară*; *mămuțică* (Bura-da, Dat. 115); *mămucută*; *mămăiță*; *mămăică*; *mămulică*; *mămulită*; *mă-mul'ioară* (Țiplea, P. pop. 112); *mă-mulucă* (Onișor, P. pop. 74; Țiplea, P. pop. 112) || *mumină* (Marian, Ins. 144) „reine des abeilles“ || ar. *mameă* (Dala-metra) „goître“ || zool. *mămăruță* „bête à bon Dieu“ < *mamă* + *Măriuță* (cf. Marian, Ins. 107).

MĂNUNCHI, v. *mînă*.

1045. **MĂR**, sb. n. „pomme“; sb. m. „pommier“ — băn. *mară* (An. Car.) „pomme“ || ir. *mer*; megl. *mer* „pommier“, *meřă* „pomme“; ar. *mer*, și cu înțelesul de „pommette“.

Lat. MELUM (= clas. MALUM; cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 71); MELA, pl. lui MELUM, devenit sg. fem.; *măr* cu înțelesul de „pomme“ e refăcut după pl. *mere*.

Alb. *motε*; vegl. *Mail* (păstrat în

nume de localități); rtr. *mail*; it. *melo*; sard *mela*; nprov. *melo*.

Der.: dim. *merișor* „petite pomme, petit pommier; buxus sempervirens, vinca herbacea, vaccinium vitis idaea“; *măruț* (Țiplea, P. pop. 112; comp. it. *meluzza*); ar. *miruș* și *miric* || *meret* „pommeraie“ (it. *meleto*) || *meriș* „pommeraie“.

1046. **MĂRĂCINE**, sb. m. „ronce“ — vr. dial. *mărăciune* (Cantemir, Ist. ier. 71; Lex. Bud.; Marian, Nașt. 321; Nunta 574; Sez. III, 61; IV, 135; VII, 83; VIII, 29; WgJb. IX, 203, 206, 220; Gr. n. I, 307); †*mărăcin* (Coresi, Tetrav. Marcu XV, 17); băn. *mărășină*, *mărășin* || megl. *mărșin*; ar. *mărăține*.

Lat. MARRUCINA, -AM (atestat sub forma transcrisă greșit MARRUGINA „espèce de paliure, sorte de ronce“ CGL. II, 127), derivat din *MARRUCA (păstrat în it. *marruca* „sorte de buisson épineux“) a cărui origine trebuie căutată în MARRA „Hacke zum Ausjäten des Unkrauts“. Forma normală **mărucină* a devenit *mărăcină* prin influența numelui de plantă *mătăcină*; în *mărăciune* s'a substituit terminațiunii -*cină* sufixul -*ciune*, ca în *mătăciune*, *mortăciune*, etc.

Alb. *mærkinë* „rhamnus zizyphus“ || comp. alb. *mærkinë* < *MARRUCINEA.

Der.: dim. *mărăcinaș* (Teodorescu, P. pop. 177; Marian, Nunta 480; Sevastos, Nunta 361) || col. *mărăciniș* „ronceraie“ || zool. *mărăcinar* „pratincola rubetra“ (Marian, Ornit. I. 261) || *mărăcinos* „plein de ronces“.

1047. **MARE**¹, sb. f. „mer“ || ir. *mâre*; megl. *mari*; ar. *amare*.

Lat. MARE.

Vegl. *mur*; rtr. *mer*; it. sard *mare*; fr. *mer*; prov. cat. sp. port. *mar*.

Der.: dim. ar. *mîrică* (Dalametra).

1048. **MARE**², adj. „grand, gros“ || ir. *mâre*; megl. *mari*; ar. *mare*.

Lat. MAS, MAREM „mâle“; înțelesul românesc se explică prin faptul că ideea de „mărime“ a fost asociată de aceia de virilitate, aceste două noțiuni fiind apropiate; cuvântul a fost probabil aplicat în înțelesul românesc mai întâi în cazul când era vorba de animale, și se poate ca și această desvoltare semantică să stea

în legătură cu vieața păstorească a Românilor. De altfel e posibil ca și alb. *maš* „grand, gros“ să fi influențat asupra evoluțiunii semantice a formei române, dată fiind asemănarea între ele.

Der.: dim. *mărișor*, ar. *mîrișor* (Dalametra); *măricel*; *măruț* (Marian, Nașt. 418; Voronca, Dat. cred. 715) || augm. Bihor *măroce* (Conv. lit. XX, 1013); *mărigan* (WgJb. IV, 329) || *măreț* „superbe, grandiose; fier, hautain“; *măreție* „magnificence, pompe“; ar. *mîreață* (Dalametra) „fierté; gloire“ (comp. alb. *mađeni* „Stolz, Hoheit“) || †*măros* „fier, hautain“ (An. Car.); †*măroșie* „fierté, arrogance“ (ibid.); †*a se măroși* „s'enorgueillir, devenir arrogant“ (ibid.) || *mărie*, ar. *măril'e* „gloire, splendeur, majesté“ || *mărime*, ar. ~ „grandeur, grosseur“ || †*maimare* (Tiktin), ar. *ma-mare* „préposé“ || *mări*, ar. *mărire* „agrandir, accroître, augmenter, hausser“ (comp. alb. *mađon* „vergrössere, lobe“); † „glorifier“; †*a se mări*, ar. *si mărire* „s'enorgueillir“; *mărire*, ar. ~ „action d'agrandir, etc.; gloire, louange“; *mărit*, ar. ~ „agrandi, etc.; glorieux, illustre“ || †*îmmări* (Paliia, Gen. XLI, 56) „agrandir“ || *preamări* „glorifier“.

1049. **MASCUR** (*mascure*), sb. m. „porc châtre“ || megl. *mascuri* „mâle, fort“; ar. *mascur* „mâle“ || < MASCULUS, -A, -UM || alb. *maškë*, *maškuț*; rtr. *maschel*; it. *maschio*, trient. vic. ver. *masčo* „porco, majale“; sard log. *mašu* „béliér“; fr. *mâle*, dialectal, în est, *mäl* „kastrieretes männliches Schwein und dann auch Schwein überhaupt“ (A. Horning, Zs. rom. Phil. XXXII, 19); prov. cat. *mascle*; vsp. *maslo*; port. *macho* (> sp. *macho*) || dim. *măscurenci*; *măscurel* (Polizu); *măscuraș* (Marian, Sărb. I, 257; Reteganul, Pilde, 29) || *măscuroaie* (Iorga, Studii, VI, 97; Lupașcu, Med. bab. 10), *măscuroaică* (Iorga, Studii, VI, 167; Voronca, Dat. cred. 42) „truie“ || ar. *mîscuriri* (Dalametra) „devenir mâle“.

1050. †**Mărit**, sb. m. „gendre“ (Ps. Sch. XVIII, 6) || ar. *mîrit* (Dalametra) „mari“ || < MARĪTUS, -UM || vegl. *marajit*; rtr. *marid*; it. *mario*; sard log. *maridu*; fr. *mari*; prov. cat. *marit*; sp. port. *marido*.

1051. **Mărta**, vb. „donner en mariage, marier (une fille)“ || ir. *maritâ*; megl.

măritari; ar. *măritare* || < MARĪTARE || alb. *marton*; veql. *martur*; rtr. *marider*; it. *maritare*; fr. *marier*; prov. cat. sp. port. *maridar* || ar. *mărtătoare* „(fille) nubile“ || bucov. trans. *mărit* (Tiktin), ar. *mîrit* (Dalametra) „mariage“ || *măritiș*, ar. ~ „mariage“ || megl. *primăritari* „remarier“.

1052. **MĂRGEA**, sb. f. „rassade, perle“; bot. „clematis integrifolia, thalictrum aquilegifolium“ || megl. *mărdzeuă*; ar. *mărdzeauă*.

Lat. MARGĒLLA, -AM (Densusianu, Hist. l. roum. I, 200).

Der.: dim. *mărgică*, bot. „melica uniflora“; *mărgelușe*, bot. „lithospermum arvense, l. officinale“; *mărgeluță* (Reteganul, Pov. ard. V, 14) || *mărgelat* (Doine, 253; Cătană, Bal. 174; Hodoș, P. pop. II, 38, 45) „orné de perles“, ar. *mîrdzilât* (Dalametra) „perlé“.

1053. **MARGINE**, sb. f. „bord, limite“ — dial. *marne* (Gr. n. I, 196, 208) || megl. *mardzini*; ar. *mardzine*.

Lat. MARGO, -INEM.

Dalm. (rag.) *mrġin*; it. *marginē*; vfr. *marne*; fr. prov. cat. *marge*; sp. *margin*; port. *marginem*.

Der.: dim. *mărginiță* și *mărginuță* (Lex. Bud.); *mărgioară* (Șez. IV, 225; Tocilescu, Mat. 852; Gr. n. I, 67) || ar. *mîrdziniel'ă* (Dalametra) „croûton (du pain)“ || *mărginaș*, *mărginos* (Reteganul, Bibl. pop. 46), † *mărginareș* (An. Car.) „voisin, limitrophe“, *dinte mărginaș* (Damé, Term.) „dent angulaire (du cheval): croc, crochet“ || *mărginean* „habitant des frontières“ || *mărgini* „borner“ || *nemărginit* „infini“.

MĂRITA, v. *mare*².

1054. **MARMURĂ**, sb. f. „marbre“ — vr. dial. *marmure*. f. și m. || ar. *marmură*.

Lat. MARMOR, -*OREM.

Friul. *marmul*; it. *marmo*: sard log. *marmaru*; fr. *marbre*: prov. *marme*: cat. *marbre*; sp. *marmol*; port. *marmore*.

Der.: *mărmurat*, *mărmuriu* (Marian, Crom. 51) „marbré“ || *mărmuri* (Gaster; Lex. Bud.; Teodorescu, P. pop. 447; Tocilescu, Mat. 20), *immărmuri*, ar. *mărmurisire* „stupéfier, demeurer tout interdit“ (comp. sard log. *marmurare* „intirizzare“).

1055. **MARȚI**, sb. f. „mardi“ || megl. ar. *marți*.

Lat. MARTIS (scil. DIES).

Alb. *martë*; veql. *mirte*; friul. *martis*; ven. *marti*, vic. ver. *marti*; sard log. *martis*; vfr. prov. *mars*; sp. *martes* (in alte regiuni romanice pastrat numai în compunere cu dies: it. *martedì*; fr. *mardi*, vfr. *dimars*; prov. *dimartz*; cat. *dimars*).

Der.: *Marțolea* „être imaginaire qui, suivant les croyances populaires, se montre la nuit du mardi au mercredi“, *Marțolea*, *Marțică*, *Mărțilă*, *Mărțae* (Frincu-Candrea, Munții ap. 50), *Mărțan* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 49), băn. *Mărțonū* „nom donné aux veaux nés le mardi“.

1056. **Marț**, sb. „mars“ (Iorga, Studii. XII, 43, 86, 137; Jipescu, Opinc. 74; Marian, Sărb. I, 96) — Prahova *marț* (Marian, Sărb. II, 137) „médaille. porte-bonheur que les femmes et les enfants portent au cou ou au bras les premiers jours de mars“ || ar. *marțu* (cu amîndouă înțelesurile din dr.) || < MARTIUS, -UM || alb. *mars*; rtr. *marz*; it. *marzo*; sard log. *martu*; fr. *mars*: prov. *martz*; cat. *mars*; sp. *marzo*; port. *março* || dim. *mărțișor* „mars“; *mărțișor*, *mărțișuș* (Marian, Sărb. II, 137) „médaille. porte-bonheur que les femmes et les enfants portent au cou ou au bras les premiers jours de mars“.

1057. **MARTUR**, sb. m. „témoin“.

Lat. MARTUR, -UREM (= clas. MARTYR) „martyr“, atestat de mai multe ori în inscripțiuni și în CGL. chiar cu înțelesul romînesc (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 88, 201).

Vit. *martore*, lomb. *martol*: sard log. *marturu* „paralítico“.

Der.: *mărturie* „témoignage; médaille frappée en commémoration d'un baptême; † témoin“, ar. *mîrturi(V)ă* (Dalametra) „témoignage“ *mărturisi*, † *mărturi* (Iorga, Studii, XII, 48), ar. *mîrtirsiri* (Dalametra) „témoigner, avouer, confesser“ (comp. sard log. *marturare* „patire, soffrire“); † *mărturisiră* (Coresi, Caz. 1581, 495), † *mărturiseală* (Cantemir, Ist. ier. 118; Lex. Bud.; Iorga, Studii, XII, 56; Jipescu, Opinc. 57), † *mărturisanie* (Iorga, Studii, VI, 500, 503) „confession, aveu“.

1058. **MĂRUNT**, adj. „menu, petit, fin“ —dial. *mărunt* || megl. ar. *minut*.

Lat. *MĪNUTUS*, -A, -UM, devenit **mărunt* > *mărunt* și prin disimilațiune *mărunt*.

Rtr. *mnüd*; it. *minuto*; sard *minudu*; fr. *menu*; prov. cat. *menut*; sp. *menudo*; port. *miudo*.

Der.: dim. *măruntac* (Gr. n. I, 143) || *mărunțiș*, mold. *mărunțuș* „petite chose, bagatelle, marchandise de peu de valeur, menue monnaie“; *mărunțișă* „réduire en petits morceaux“; *mărunțișar* „marchand en détail, marchand d'objets de mercerie“ || ar. *mințime* „lentes, poux“ || *mărunți*, ar. *minuțiri* (Dalametra) „réduire en petits morceaux“ || *amărunt* „détaillé; détail“ (vfr. *amenu*; prov. cat. *a menut*; sp. *amenudo*; port. *amiudo*); cu *amăruntul*, (cu) *deamăruntul*, cu *de-amărunt*, în *de-amărunt*, † *amăruntul*, † *de-amărunt*; † *pre amărunt(ul)* „minutieusement, par le menu“; *amărunți* „réduire en petits morceaux, émietter“; exposer en détail“ (vit. *amminutire*, sic. *amminutiri*; vfr. *amenuir*); *amărunțitor* „qui peut être réduit en petits morceaux; *amărunțime* „détail“; † *amăruntuș* (M. Costin, I, 500) „détail“.

1059. **Mărunțel**, adj. „menu, très petit, très fin“ —dial. *mărunțel*, *mărințel*, *mînințel* < **MĪNUTĒLLUS*, -A, -UM || vit. *minutello*, vic. *menuelo*, nap. *menutille*; sard log. *minudeddu*; vfr. *menuel*; sp. *menudillo* || *mărunțică*, prin schimbare de sufix din *mărunțea* (comp. sp. *menudico*) || Maramureș *mînințoc* (Țiplea, P. pop. 112), de asemenea prin schimbare de sufix || dim. *mînințeluț* (Marian, Insect. 312) || *mărințălucuri*, col. pl. (Reteganul, Pilde, 62) „choses de peu de valeur“ || *de-amărunțelu* „par le menu“ || Sălagiu *mînințelá* (Tribuna 1890, 365; Gutinul, n-rul 10) „émietter“.

1060. **Măruntaie**, sb. pl. „entrailles“ — mold. „abattis“; † „choses de peu de valeur, bagatelles“ (Iorga, Studii, V, 547; XIV, 85); dial. *măruntaie* < *MĪNUTALIA* < *MĪNUTAL* „petite chose, hachis“; pentru înțelesul românesc, cf. *Marcellus Empiricus*, *De medic.* (ed. Helmreich), ind. 399 || it. *minutaglia*; sard log. *minudaža* (Spano, II, 289); vfr. *menuaille*, *menuail*; nprov. *menudaio*;

cat. *menudall*; pentru înțelesul de „entrailles“, comp. și it. *minugia* „klein gehacktes Eingeweide“; prov. *menudas* „abattis, fressure“; sp. *menudo*, *menudillos* „Eingeweide eines Geflügels, Magen, Leber“, precum și formele de mai jos, s. *min(u)țal'e*.

1061. **Min(u)țal'e** (ar.), sb. f. „choses de peu de valeur; éclats de bois; menue monnaie; entrailles“ < **MĪNUTIALIA* < *MĪNUTIA* || friul. *minusaje* „visceri ed altri ritagli de' polli“; it. *minuzaglia*; vfr. *menuisaille*, saint. *menüzal'e*; port. *miuçalhas*.

1062. **Minuțami** (ar.), sb. f. „choses menues, fines“ (Dalametra) < **MĪNUTIAMEN* < *MĪNUTIA* || friul. *minuzam*; it. *minuzzame*.

1063. **Mărunta** (vr. băn.), vb. „réduire en petits morceaux, émietter“ (Tiktin) || ar. *minutari* (Dalametra) „rendre fin“; *si* ~ „devenir pauvre“ || < **MĪNUTARE* || it. *minutare*; port. *miudar*; comp. prov. *menutar*, *amenudar*.

1064. † **Mărunța**, vb. „réduire en petits morceaux, émietter“ < **MĪNUTIARE* || vit. *minuzzare*, Castro dei Volsci *menuzzá*; fr. *menuiser*; prov. vsp. *menuzar*; comp. vfr. *amenuisier*; it. *sminuzzare*; vfr. *esmenuisier*, Vinzelles *iminüzá*; port. *esmiuçar*; sp. *desmenuzar*.

1065. **Smărunta** (băn.), vb. „mettre en morceaux, émietter“ (I. Popovici, P. pop. 109) || ar. *zminutari* (Dalametra) „rendre pauvre“ || < **EXMĪNUTARE* (comp. *exminutare* „rendre pauvre“) || port. *esmiudar*.

1066. **MASĂ**, sb. f. „table“ || megl. *meșă* „table, nappe“; ar. *measă*.

Lat. *MĒNSA*, -AM.

Vegl. *majsa*; rtr. *maisă*; ver. lucch. *meša*, abruzz. *meseș*; sard *meša*; fr. prov. *moise*; cat. sp. port. *mesa*.

Der.: dim. *măsuță*; *mescioară*; *meșișoară*; *mesioară* (Tocilescu, Mat. 16) || *mesean*, *măsan* (Lex. Bud.), *măsaș* (Sevastos, Nunta 380) „convive“ || trans. *măsar* „menuisier“ (după germ. *Tischler*); *mășarie* (Molnar, Sprachl. 66) „menuiserie“ || formele băn. trans. *măsaș*, vr. *măsar*, Romaniți *mesală*, ar. *misale*, băn. trans. *mășariță*, toate

cu înțelesul de „nappe“, nu au de a face nimic cu *masă*, ci trebuie derivate din bulg. мѣсалъ, мѣсаль „nappe“ (comp. alb. *mēsālë* care nu poate fi nici el derivat din *mēnsalis* pentru că acesta ar fi dat **mēsāl:*).

Der.: dim. Oaș *măsucă*.

Impr.: bulg. мѣса.

MASCUR, v. *mare*².

1067. **MĂSEA**, sb. f. „dent molaire“ || megl. *mășeă*; ar. *măseaiă* „dent molaire“, bot. „hyoscyamus niger“ (Dalametra).

Lat. MAXILLA, -AM „mâchoire“.

Rtr. *massella*; it. *mascella*; sard *mašidda*; vfr. *maisselle*: prov. *maisela*; sp. *mejilla*; galiț. *meiselle*; înțelesul romînesc apare în lion. *maissella* (Puits-pelu, Dict. lyon. 241).

Der.: dim. *măseluță* (Gr. n. I, 460) || bot. *măsălar*, *măsălarită*, Oaș *măsălarניתă* „hyoscyamus niger“ (denumirea se explică prin întrebuintarea acestei plante în popor la durerea de măsele; comp. nprov. *meisselië*).

1068. **MĂSURĂ**, sb. f. „mesure“ || ir. *mesurë*; ar. *misură*.

Lat. MENSURA, -AM.

Rtr. *imsüra*; it. *misura*; sard *mešura*. fr. *mesure*; prov. cat. sp. port. *mesura*;

1069. **Măsura**, vb. „mensurer, toiser“ || ir. *mesurá*; ar. *misurare* „mensurer, toiser, compter“ || < MENSURARE || rtr. *imsürer*; it. *misurare*; sard *mešurare*; fr. *mesurer*; prov. cat. sp. port. *mesurar* || *măsurător* „celui qui mesure“, *măsurătoare*, *măsurătură* (rtr. *imsüradüra*; it. *misuratura*) || *măsořiște* (Tiktin; Iorga, Studii, VI, 267; Doc. Callim. I, 558) „mesurage“ || trans. *amăsurat* „conformément à“.

1070. **MAȚ**, sb. n. „boyau, intestin“; || ir. *măț*; megl. ar. *maț*.

Lat. MATTIA (Densusianu, Hist. I. roum. I, 201); forma primitivă a fost *mațe*, corespunzînd pl. latin, și mai tirziu s'a refăcut sg. *maț* [Candrea, Rev. ist. arh. VII, 83].

Subiaco *mazze*. Castro dei Volsci, nap. *mazze*; sard log. *mutta* (comp. abruzz. *mazzelle*, sic. *mazzuni* „le interiora dell'agnello, etc.“).

Der.: dim. *mățișor* || *desmățat* „débraillé“, ar. *dismîțari* „enlever les entrailles, étripper“, *dismîțat* „étripé“ || *mățar* (Giuglea, Cerc. lex. 14) „tripier“.

1071. **MĂTREAȚĂ**, sb. f. „pellicule“, bot. „conferva, peplis portula“, ~ *de arbori* „usnea barbata“ || ar. *mătrață*.

Lat. *MATRICIA, -AM < MATER; înțelesul romînesc se explică prin întrebuintarea lui *mater* și derivatelor lui pentru a designa anumite materii ce se depun; comp. it. *madre del vino*, *dell'oglio*, bol. *mădar dl' asă* „fondigliolo dell'aceto“, vlomb. *mare* „epidermide, pelle“, Bormio *madre* „feccia dell'aceto“; fr. *mère du vinaigre*; nprov. *maire* „conferve qui se forme sur les eaux croupissantes; matière mucilagineuse qui se forme dans le vin; lie du vin ou de l'huile“; sp. *madre* „Unterstes in einem Weinfasse, Weinhefe“; sard log. *madrige* „fermento“; ven. *maroña* și triest. *moroña* „scoria, rosticci del ferro, calcinaccio“, vtrevis. *maruogna* „scoria, gente di rifiuto“ (Arch. gl. XVI, 311) < *matronea; bol. *mareña* „scoria“ > *matrinea; înțelesuri apropiate prezintă și unele forme romanice derivate din *mamma*: brianz. *moma* „fondiglio“, teram. *mammë de l'acëte* „quella sostanza mucosa che si depone nel fondo della botte e serve a far fermentare il vino onde divenga aceto“ (comp. și *matca oțetului* „couche qui se forme sur le vinaigre“; germ. *Mutter* „das dicke welches sich in einigen Säften setzt: *Essigmutter*, *Weinmutter*“).

1072. **MĂTRICE**, sb. f. „coliques“; Maram. Oaș „rhumatisme“; bot. „matricaria parthemium“; *metrice* (Lex. Bud.: Gr. n. I. 22); băn. *mătrișe*, *mătrică* „brebis laitière“ (Liuba-Iana, Măidan, 109; Wg. Jb. III, 321); ț. „matrice“ (Do-softei, Ps. vers. 14, 66, 188, 230) || ar. *mătrică* „brebis portière“.

Lat. MATRIX, -ICEM, în ar. cu schimbare de declinațiune (comp. formele romanice de mai jos).

It. *matrice*; sard log. *madrige* (gal. *matrika*, sass. *madrigga*); vfr. *mar-ris*; prov. *mairitz* (*vaca* ~ „vache nourricière“); sp. *madriz* (comp. sard log. *madrigadu* „pecore matricine. gregge grande“, camp. *mardiedu* „bes-

tie matricine“); pentru înțelesul de „coliques“, comp. vit. *matrice* „mal di madre“; friul. *madron* „ostruzione ai visceri degli ipocondri,“ eng. *mel madrun* „Kolik, Bauchgrimmen“; romagn. *madron* „mal di fianco“, sic. *matruni* „indigestione“, vit. lucch. *mal di madrone* „mal di fianco“, nap. *dolore de matrone* „colica“ (ceva analog ne ofere și germ. *Mutter* „Gebärmutter, Krankheit der Gebärmutter; auch ähnliche Beschwerden beim Manne, Kolik, werden übertragend mit *Mutter* bezeichnet“).

Der.: băn. *mătriseș* (Liuba-Iana, Măidan, 109), ar. *mătricar* „pâtre qui garde les brebis portières“.

1073. **Mătricare** (ar.), vb. „nourrir un enfant“ < *MATRICARE.

1074. **MĂTURĂ**, sb. f. „balai“; bot. *mă-turi*, pl. „sorghum vulgare; chenopodium scoparia“ || ir. *meture*; megl. ar. *metură*.

Lat. *MĒTULA < MĒTA „cône, meule“; la început cuvîntul romînesc a trebuit să însemne „touffe, botte de foin“, și cum măturatul se făcea cu asemenea legături de crenguțe, de fin, a putut ușor ajunge la semnificațiunea pe care o are azi [Candrea, Elém. lat. 28].

Canav. *mella* „mucchio di fieno“, bresc. *medol* „ferriera, casa di pietre“, urb. *metul* „stollo“.

Der.: dim. *măturică*, ar. *miturică* (Dalametra), bot. *măturici*, pl. „xeranthemum“; bot. *măturele*, pl. „centaurea jurineifolia“; *măturice*, ar. *miturice*, *măturiță* (Iorga, Studii, X, 17; Marian, Desc. 9), ar. *mituriță*, bot. „verbena officinalis“ || augm. *măturoi* || ar. *miturar* „fabricant de balais“ || *mătura*, megl. (*iz*) *miturari* „balayer“; *măturător* „balayeur“; *măturătură* „action de balayer, balayure“.

1075. **MĂTUȘE**, sb. f. „tante“ — dial. *tușe*.

Lat. AMĪTA, -AM, cu aferesa lui A- și adăugarea sufixului -ușe.

Alb. *emt*; rtr. *amda*; ven. *amia*, vic. *ameda*, mant. crem. bresc. berg. *meda*, com. *amada*, mil. *ameda*, pav. *amda*, gen. *amea*; vfr. *ante* (fr. *tante*).

Der.: dim. (*mă*) *tușică* || băn. *mătușo* „oncle (le mari de la sœur du père ou de la mère)“.

Impr.: rut. *matyha* „Tante“.

1076. †**MEASER**, adj. „pauvre, misérable“.

Lat. MISER, -ERA, -ERUM.

Vlomb. *meser*; vfr. *mezre*.

Der.: †*meserătate* „pauvreté“ || †*meseri* „rendre pauvre, devenir pauvre“ (Ps. Sch. XXXIII, 11; LXXVIII, 8; CLIV, 7; Cantemir, Div. 138; Tiktin).

1077. †**Mesereare**, sb. f. „miséricorde“ < MISERĒRE || alb. *məsirə* „Erbarmen, Mitleid“ || *meserernic* (An. Car.; Cipariu, Princ. 217) „miséricordieux“.

1078. **Mișel**, adj. „misérable, lâche, vil“ — vr. trans. băn. Maram. „pauvre, misérable, malheureux“ (Daul, Col. 39; Rev. cr.-lit. III, 161; Țiplea, P. pop. 113); † „lépreux“ (Coresi, Caz. 1581, 412, 473, 477; Prav. Mat. Bas. col. Buj. 224; Varlaam și Ioasaf 44) < MISĒLLUS, -A, -UM, devenit **meșel* și, prin disimilarea primului -e-, *mișel*; înțelesul de „lépreux“ ce apare și în vit. vfr. dial. fr. prov. cat. trebue admis că a existat deja în lat. vulg. || vit. *misello*; vfr. *mesel*, Anjou *mezjau* „ladre (en parl. des animaux)“, Grand' Combe *mazé* „poitrinaire (en parl. des animaux)“, lion. *mezjó* „rogneux, teigneux“, sav. *mezé* „maladif, phtisique“, Blonay *mezej* „ladre, tuberculeux“ (en parl. des animaux). prov. *mesel*; cat. *masel* „lépreux“; vsp. *mesiello* || *mișelie* „lâcheté, vilenie; †pauvreté, misère; lèpre“ (Glos. ms. 312; prov. *mezelia*) || † col. *mișelame* (Coresi, Caz. 1564, 215, 265, 456; Gaster) || † *mișelătate* Dosoftei, Ps. vers. 106, 224, 268, 298, 299, 378; Cantemir, Div. 205; Ist. ier. 148; Lex. Bud. etc.) „misère, pauvreté, malheur; lèpre“ (Glos. Mih. Log. 1678) || † *mișelăciune* (Dosoftei, Ps. vers. 225) „pauvreté, misère, malheur“ || *mișelese* „misérable, lâche, vil“; *mișelește* „misérablement, lâchement, vilainement; †pauvrement“ (Dosoftei, V. Sf. 27 ian.) || † *mișelos* (Cantemir, Ist. ier. 121, 148, 160, 187) „misérable, digne de compassion“ || *a se mișeli*, *a se mișela*, *mișula* (Marian, Desc. 78, 80, 115; Vräji 191; Leg. 197; Teodorescu, P. pop. 385; Rev. cr.-lit. III, 160; Tocilescu, Mat. 1540; Voronca, Dat. cred. 980; Gr. n. I, 499) „se lamenter“; † *mișălit*

(Coresi, Tetrav. Matei, X, 8; Caz. 1581, 42) „lépreux“.

1079. **MEI**, sb. „millet“ || ir. *mel*; megl. ar. *mel* ũ.

Lat. **MILIMUM**.

Alb. *mel*; vegl. *mal*; -rtr. *megl*; it. *miglio*; sard log. *mižu*; fr. *mil*; prov. *melh*; cat. *mill*; sp. *mijo*; port. *milho*.

Der.: *meișor* „miliu effusum, panicum capillare, p. sanguinale“ || col. *meiște* (Lex. Bud.; Barcianu) „champ semé de millet“ || megl. *mel'ină* „paille de millet“.

1080. **MERGE**, vb. „aller, marcher“ — trans. *mere*, vr. băn. pf. *merș* || ir. *męre*; megl. *męrziri* (pf. *merș*); ar. *nardzire*, *nirdzeare* (pf. *nerșu*).

Lat. **MĒRGĒRE**, -SĪ, -SUM „plonger, cacher, perdre de vue“; înțelesul românesc se explică din acela de „faire disparaître, s'éloigner“ și s'a dezvoltat probabil în legătură cu vieața păstoriească a Romînilor, deoarece pentru cei care trăesc în munți „a merge“ înseamnă a „te cufunda“ în desișul pădurii, a dispărea prin cotiturile drumului (cf. Candrea, BSF. II, 12). Forma dialectală *mere* a fost refăcută după *cure*, aceste două verbe influențându-se reciproc (cf. *curge*).

Alb. *męrgoň* „entferne“; vit. *mergere*.

Der.: *mergător*, adj. sb. „qui va, qui marche“; *mergătură*, *mersătură*, „action d'aller, de marcher“; *mers* „aller, marche, démarche“.

1081. **MERINDE**, sb. f. „provisions de bouche“ — dial. *merindă* || ir. *merinde* „collation“; megl. *mirindi* „partie de la journée (entre 4 et 5 heures de l'après-midi)“; ar. *mirindi* „provisions de bouche, collation; repas que l'on prend entre 4 et 5 heures de l'après-midi; moment de la journée où l'on prend ce repas“.

Lat. **MERENDA**, -AM; forma *merinde* este pl. luat ca sg.

Vegl. *marjanda*; rtr. *marenda*; it. *merenda*; vfr. *marende*, berr. *marande*, morv. *marande*, *merande*, bourg. *marande*, lor. *merāt*, *marāt*, Grand' Combe *merādo*, sav. *meranda*, elv.

marēda; prov. *merenda*; cat. *berena*; sp. *merienda*; port. *merenda*.

Der.: dim. *meringioară* (Alecsandri, P. pop. 314; Doine 102; Țiplea, P. pop. 112) || trans. *merindare* (Lex. Bud.: Frîncu-Candrea, Munții ap. 23; Reteaganul, Pov. ard. I, 21; III, 58), *merindită* (Lex. Bud.), *merindeață* (Lex. Bud.; Marian, Immorm. 64; Sărb. III, 90) și *merindariță* (Tiktin) „serviette pour transporter des provisions“.

Impr.: rut. *мерендя* „Proviant, zubereitete Speise“; mor. *merenda*; ung. *merinda*, *merende*, *meringya* > *meréndél*, *meréndés*; *merindárica*, *męringyár* (Szinyei, 1438, 1439, 1451).

1082. **Merinda**, vb. „manger à midi, déjeuner“ || ir. *merindă* și ar. *mirindare* „goûter vers le soir“ || < **MERENDARE** || rtr. *marender*; it. *merendare*; poit. *merander*, morv. *marander*, *merander*, bourg. *marander*, champ. *marander*, Grand' Combe, sav. *merādă*, elv. *marēdă*; prov. *merendar*; cat. *berenar*; sp. port. *merendar* || Impr.: rut. *мерендати* „wiederkauen“.

1083. **MES** (megl. ar.), sb. m. „mois“.

Lat. **MĒNSIS**, -EM.

Vegl. *majs*; rtr. *mais*; it. *mese*; sard *meșe*; fr. *mois*; prov. cat. sp. *mes*; port. *mez*.

1084. **MEȘTE** (vr. trans.), vb. „verser à boire, préparer un breuvage“ || ar. *meaștire*, *mișteare* „verser à boire, régaler, traiter; donner un pourboire“.

Lat. ***MĪSCĒRE**, -SCUL, -XTUM (= clas. **MĪSCĒRE**); pentru înțelesul ar. cf. Papahagi, Not. etim. 32.

It. *mescere*; vfr. *meistre* (Rom. XXXVI, 447; XXXIX, 580) și prov. *meiser* „verser à boire“; sp. *mecer*; port. *mexer*.

Der.: † *mescător* „échanson“ (Cuv. d. bătr. I, 292; Lex. Gard.); *mescătoare* (Lex. Gard.) „seau“.

1085. **Mesteca**, vb. „mêler, mélanger“ || megl. *misticari*; ar. *misticare* || ***MĪXTICARE** || vegl. *meskuar*; vit. *mesticare*, Urbino *mistiké*, Velletri *mestikare*, Subiaco *miștiká*, Castro dei Volsci *mișteká*, abruzz. *mișteká* || *mestecător* „qui mélange; pièce de bois qui sert à brouiller la bouillie de maïs“; *mestecătură*, ar. *misticătură*

„action de mêler, etc., mélange; † désaccord, intrigue“ || † *mestecăciune* (Dosofoței, Ps. vers. 73) „intrigue“ || *mestecău* „bâton qui sert à brouiller la bouillie de maïs“.

Impr.: ung. *mésztkál* (Szinnyei, 1447).

1086. **Amesteca**, vb. „mêler, mélanger“ — † „ourdir une intrigue contre qqn, dénoncer qqn“ || ar. *amisticare* || < *AMMIXTICARE || Urbino *armistiké* (cu *ar-* în loc de *am-* sub influența lui *armisté* „rimestare“, *armiské* „rimischiare“), abruzz. *ammișteká* || *amestecător* „qui mêle, qui mélange, † qui ourdit des intrigues contre qqn“; *amestecătură*, ar. *amisticătură* „action de mêler, etc., mélange, confusion; † désaccord, intrigue“ || † *amestecăciune* (Prav. Gov. 15) „action de mêler, etc.“ || † *amestecăfiș* (Biblia 1688, Ezech. XXVII, 16, 25, 33) „mélange“.

1087. **Mistreț**, adj. „mêlé, de couleur mélangée; métis, qui est engendré par deux êtres d'espèce différente (en parl. des animaux); bâtard, sauvage (en parl. des plantes)“; *porc mistreț* sau simplu *mistreț* „sanglier“, *scroafă mistreață* „laie“; *săptămîna mistreață* (Mangiuca, Calend. 1883, 13 febr.; Marian, Sărb. I, 115) „la semaine qui précède la semaine grasse, ainsi nommée parce qu'on mange un jour maigre et un jour gras“; *a năvădi mistreț* „passer d'une manière inégale les fils de la chaîne dans les lisses“ (comp. *pinză mistreață*, Corcea, Bal. 35); *măr mistreț* „pomme sauvage, aigre“ — Mehedinți *mistrete* „sanglier“ < *MIXTICIUS, -A, -UM (= clas. MIXTICIUS) „né d'une race mélangée“; forma normală ar fi trebuit să fie **mestef*, dar trecerea lui *me-* la *mi-* s'a întâmplat ca în *mișel*, *vișel*, *cireașe*, etc. prin disimilarea lui *-e-* aton în *-i-* când vocala silabei următoare era *-e-* accentuat; intercalarea lui *-r-* după grupul *-st-* nu e izolată în cazul de față, o mai constatăm în forme ca *agestru*, *șestru*, *țăstru*, etc.; se poate însă ca epentesa lui *-r-* să fie datorită și influenței cuvîntului *pestriț*. înțelesul acestuia de „bariolé, bigarré“ fiind foarte apropiat de acela de „mêlé“; de relevat de altfel că

săptămîna mistreață e numită pe alocuri *impestrițată* (R.-Codin și D. Mihalache, Sărb. pop. 26) [Candrea, Conv. lit. XXXIX, 1131] || comp. fr. *métis*; prov. *mestiz*; sp. *mestizo*; port. *mestiço* < MIXTICIUS || Vilcea *mistrițat* „mêlé“ || Impr.: alb. *mistrets* „Zwerg“.

1088. **Mistrișoî** (Mehedinți; băn.), adj. sb. „mêlé, métis, qui est engendré par deux êtres d'espèce différente (en parl. des animaux); bâtard, dégénéré“; Vilcea *mistrișoi* (refăcut după *mistreț*) < *MIXTICIONEUS, -A-UM, influențat în fonetism de *mistreț* (Candrea, Conv. lit. XXXIX, 1134) || comp. it. *mesticione* < *MIXTICIONEM.

1089. **MEȘTEACĂN**, sb. m. „bouleau“ — băn. *mestacăn*.

Lat. MASTICHINUS (= gr. ματτίχινος) „de mastic“ < MASTICHUM (= gr. ματτίχη) „mastic, résine du lentisque“; din înțelesul de „suc rășinos“ pe care-l avea cuvîntul gr.-lat. s'a desvoltat ușor acela de „mesteacăn“, copacul cunoscut pentru sucul care se extrage din el; noțiunea de „mesteacăn“ o găsim strîns legată de aceia de „suc“ și aiurea, cu deosebire în limbile slavice: rus. береза „mesteacăn“, березовика „suc de nesteacăn“; sirb. breza „mesteacăn“, brezovača „suc de nesteacăn“; ceh. briza, bréza, brízda „mesteacăn“, brezovice „suc de nesteacăn“, brizdel „orice fel de suc“, etc.; cît privește fonetismul, e de observat că MASTICHINUS trebuia să devie **mășteacen*; din pl. acestuia. **mășteaceni* > *mesteceni*. s'a refăcut un sg. *mesteacăn*, printr'o falsă analogie după formele care prezentau un *-ă-* la sg. și un *-e-* la pl. (*geamăngemeni*; *carpăncarpeni*; comp. *frapsăn*); tot în același mod s'a refăcut sg. *cearcăn* din pl. **cearceni*, sg. **cearcen* < c ĩ r c ĩ n u s, *floacăn*, din pl. **floaceni*, sg. **floacen* < **floc c ĩ n u s*, etc., și în mod invers sg. băn. *striget* din pl. *strigete*, refăcut după *șipete* din sg. *șigăt*, analog lui *șipăt*; o alterare identică a vocalei *e* > *ă*, precum și a consonantei care o precede, o constatăm de asemenea în unele verbe, iarăși printr'o falsă analogie: după norma verbelor care prezentau la pers. 2-a sg. *-eși*, *-eni*, iar la pers. 1-ii

-ăt, -ăn, precum *capăt-capefi*, *seamăn-
semeni*, s'a refăcut pe lângă † *cearcet-
cearcefi*, o formă analogică † *cearcăt-
cearcefi*, și tot astfel din **leagen-*lea-
geni*, forma actuală *leagăn-legenii*, etc.
[Candrea. Conv. lit. XXXIX, 1128] ||
mestecănaș „betula pubescens“.

1090. **MESTECA**¹, vb. „mâcher“ || megl.
măsticari; ar. *măsticare*.

Lat. MASTICARE.

Rtr. *mascher*; it. *masticare*; sard
log. *mastigare*; fr. *mâcher*; prov.
maschar; cat. *mastegar*; sp. port.
mascar.

Der.: *mestecător* „qui mâche“ (comp.
fr. *mâchoire*; nprov. *mastegadouiro*);
mestecătură „action de mâcher, mor-
ceau mâché“ (fr. *mâchure*; nprov.
mestegaduro; cat. *mastegadura*; sp.
mascadura).

MESTECA², v. *mește*.

1091. **MEU** (*mieu*), adj. pron. pos. m.
„mon, le mien“ — **Mea**, adj. pron. pos.
f. „ma, la mienne“ || ir. *mew*, *mę*; megl.
meü, *mea*; ar. *neü*, *mea*.

Lat. MĒUS, MĒA, MĒUM.

Vegl. *majo*, *maja*; rtr. *mieu*, *mia*; it.
mio, *mia*; sard *meu*, *mia*; fr. *mien*
(*mon*), *ma* (vfr. *moie*); prov. *meu*, *mia*;
cat. *meu*, *mea*; sp. *mio*, *mia*; port.
meu, *minha*.

1092. **MIC**, adj. „petit“ || ir. *mic*; megl.
mic, sb. „enfant“; ar. *nic*.

Lat. *MĪCUS, -A, -UM < gr. μῑκός (Den-
sussianu, Hist. I. roum. I, 201).

Velletri, cal. *mikku*; comp. sic. *niku*,
abruzz. *nike*.

Der.: dim. *micuț*, ar. *nicuț*; *micuțel*
(Gorovei, Cimil, 1: Barcianu; Marian,
Immorm. 123; Alexici, Lit. pop. 101, 102);
micșor, ar. *nicșor*; *micșorel* (Tocilescu,
Mat. 383, 1267); Bihor *michiț* (Conv.
lit. XX, 1013); ir. *mikić*; ar. *nicut* (for-
mat după *minut*; și dr. a trebuit să
cunoască o formă **micut*, cum arată
micutel, v. mai jos); ar. *nicuz*, *nicăză*,
nicuzan(cu), *nicuzot*; megl. *micăcut*
(probabil sub influența lui *măcicat*);
băn. *micuțsel*, *michitșel*, *mucutșel*,
trans. *micutel* (Lex. Bud.); *mititel*, †
mitiutel (Cod. Vor.; Cantemir, Div. 165;
Varlaam și Ioasaf 98; Molnar, Sprachl.
422; Lex. Bud.), *mitutel* (An. Car.; Pom-

piliu, Bal. 68; Gr. n. I, 24), *micutică*
(Țichindeal, Fab. 92), *mititea*, *mititică*
(resultat din *micutică* prin forma in-
termediară **michitică* în care -cu- a
trecut la -chi- și pe urmă la -ti- prin
asimilare cu -ti- următor; după *miti-
tică* s'au refăcut *mititea* și *mititel*, ală-
turi de *micutea*, *micutel*); *mișitel* (Ma-
rian, Nașt. 317, 846; Sez. III, 70; Pam-
file, Jocuri, I, 127), *mișitiță* (Gr. n. II,
26); forma se explică prin influența
lui *mărunțel* care a transformat pe
mititel în **mișitel* și pe urmă acesta a
devenit **mișitel*, *mișitel*, prin asimi-
larea lui -ti- cu -fe- următor; Mehedinți
micutic; *mititic* (Lex. Bud.); refăcut
după *mititică*; Maramureș *mișit'oc(uț)*
(Țiplea, P. pop. 112); *mititeluț*; † *miti-
teluș* (Cantemir, Ist. ier. 192) || † *mitu-
teniü*, pl. „enfants“ (Paliia, Exod. X, 9,
10) || *micime* „petitesse“ || † *mici* (Mol-
nar, Sprachl. 277; Lex. Bud.) „rapetis-
ser, amoindrir, diminuer“ || *micșora*, ar.
nicșurare „rapetisser, amoindrir, di-
minuer“; *micșorime* „petitesse“; † *mic-
șurie* (Coresi, Caz. 1564, 316) „humilia-
tion“; † *immicșura* (Ps. Sch. VIII, 6;
Țichindeal, Fab. 198) „rapetisser, a-
moindrir, diminuer“ || † *mitutela* (An.
Car.) „rapetisser, amoindrir“.

1093. **MICĂ**, sb. f. „menue parcelle de
qqch., miette“, păstrat azi în expre-
siunile *într'o mică de ceas* „dans un
instant“, *pe mică, pe ceas* „à chaque
moment“; *l-a făcut mici și sfărîme*
(Voronca, Dat. cred. 334).

Lat. MĪCA, -AM.

It. *mica*, sard log. *nika*; fr. *mie*;
prov. sp. *miga*.

1094. **Nimic(a)**, adv. „rien“; ca sb. la
pl. *nimicuri* „bagatelles“ — † *nemică*
„nullement“ < NEC MĪCA (cf. Densu-
sianu, Hist. I. roum. I, 164) || rtr. *nimia*; vven.
nemiga || comp. vsp. *nemigaja*; vport.
nemigalha < NEC *MĪCALIA || *nimici* „dé-
truire, anéantir“; *nimicitor* „qui dé-
truit, qui anéantit“ || † *nimicie* (Iorga,
Studii, X, 296) „pauvreté, gêne“ || *ni-
micnicie* „nullité, vanité, futilité“.

1095. **Nicură** (me gl.), sb. f. „miette“ <
MĪCULA, -AM || rtr. *mievla*; ver. bresc.
migola, berg. *migla*, valtell. *migol*.
Bormio *migola* || trans. *zmicuri*, pl. (Vi-
ciu, Glos. 91) „miettes“, ceia ce arată
că forma *micură* a existat și în dr.,

dar a fost refăcută după *smicura* (comp. sprslv. *šmiculas*) || dim. megl. *nicuricică* || ar. *nicurame* „petitesse“.

1096. **Dumica** (*sdrumica*), vb. „mettre en morceaux, émietter, briser“ — trans. Bihor *dimica* (Molnar, Sprachl. 266; Frincu-Candrea, Munții ap. 105; Rev. cr.-lit. III, 122; Conv. lit. XX, 1009; Alexici, Lit. pop. 236): băn. *diumica* (Corcea, Bal. 85); vr. Sălagiu *demica* (Dosoftei, V. Sf. 20, 28 mart., 21 apr.; Iorga, Doc. Bistr. I, 66; Tribuna 1890, 349) || ar. *dinicare, dingari* || < *DEMĪCARE; înlocuirea lui -e- cu -u- se explică prin influența labialisatoare a lui *m*: *sdrumica* a fost influențat de *sdrobi* || vfr. *demier*; nprov. *demica*; vsp. *demigar* || *dumicat* „bouchée, petit morceau“; *dumicătură*, ar. *dingitură* (Dălămetra) „action d'émietter, etc.; miettes de pain trempées dans du lait, etc.“ || *țărăzdrumica* (Dosoftei, Ps. vers. 157; Cantemir, Div. 122) „mettre en morceaux, briser“ || Impr.: ung. *domika, domikát, demikát* (Szinnyei, 412).

1097. **Mnicurare** (Oaș), vb. „mettre en morceaux, émietter“ || ar. *nicurare* || < *MĪCULARE.

1098. **Smicura**, vb. „émietter, briser; égrener“ (Cuv. bătr. II, 149; Molnar. Sprachl. 290; Lex. Bud.; Rev. cr.-lit. III, 169; Viciu, Glos. 91; R.-Codin, Cuv. Musc. 67) < *EXMĪCULARE || Bormio *šmiturar*; cat. *esmicolar* || băn. *zmicurătură* „miette, morceau“.

1099. **MIE**, num. „mille“ || ir. *mil'e*; megl. *mil'ă*; ar. *nil'e*.

Lat. MĪLLIA, pl. lui MĪLLE.

Alb. *mijë*; vegl. *mel*; rtr. *milli*; it. *mille*, vit. *miglia*; sard. *milli*, log. *miža*; fr. prov. cat. sp. prt. *mil*.

Der.: *țmiiăș* (Cod. Vor.: Glos. Mihail Log. 1678), *miar* (Paliia, Exod. XVIII, 21, 25) „capitaine sur mille soldats“ (comp. *milliarius*) || *immüt* „mille fois autant“.

1100. **MIEL**, sb. m. „agneau“ — **MIA**, sb. f. „agnelle“; *mială* „osselet, astragal du mouton (avec lequel jouent les enfants)”, Mț. Sucevei, trans. *mială* (Lex. Bud.; Rev. cr.-lit. III, 160; Șez. III, 71), băn. *neală* „agnelle“ (refăcut după pl. *miele*) || ir. *ml'e, ml'ă*; megl. *nel*; ar. *nel, nauă, nală*.

Lat. AGNĒLLUS, -UM, AGNĒLLA, -AM, deveniți *mnel, mnia*, prin aferesarea lui *a*; formele acestea, care ar fi trebuit să se păstreze pretutindeni, s'au schimbat mai târziu în *miel, mia* în regiunile cu labialele nealterate: deoarece în aceste regiuni corespunzător lui *mnieu* d. e. din alte părți se zicea *mieu*, s'a introdus *mī-*, printr'o falsă analogie fonetică, și în acest cuvânt.

Rtr. *agnè, agnella*; it. *agnello, agnella*; fr. *agneau, agnelle*; prov. *anhel, anhela*; cat. *anyell, anyella*.

Der.: dim. *mieluț, mieluță* (Lex. Bud.; Sevastos, Cînt. 324; Marian, Leg. 88; Ins. 424; Șez. I, 208; Voronca, Dat. Cred. 45, etc.; it. *agneluccio*); *mielușel*, bot. „trifolium arvense“, *mielușea; mielușor* (Gorovei, Cimil. 132); *țmielușită* (Biblia 1688, Gen. XXI, 28, 29, 30); ar. *niluș*; ar. *nilic* || col. băn. *mīelamă* || *mīelăriță* (Lex. Bud.) „tique des moutons“ || bot. *mīelărea* „vitex agnus castus“.

1101. **Mior** (vr. dial.), sb. m. „petit agneau“ — *țmieor* (Dosoftei, Ps. vers. 208, 211, 395) — **Mioară**, sb. f. „petite agnelle“ — *țmieoară* (Biblia 1688, Levit. V, 6) || megl. *m(i)lor* „petit agneau; chevreau“; ar. *m(i)lor, nil'or, m(i)loară, nil'oară* || < *AGNĒLLIOLUS, -UM, *AGNĒLLIOLA, -AM, influențat în fonetism de *mīel* || dim. *miorea* (Iarnik-Birseanu, Doine, 76; Teodorescu, P. pop. 87; Tocilescu, Mat. 116); *miorită*; băn. *mirioare* (WgJb. III, 321) || Sibiu *strămnior*, ar. *strănil'or* „mouton de deux à trois ans“; Mehedinți *strămnioară*, băn. *strămnioară*, ar. *strănil'oară* „brebis de deux à trois ans“ || Impr.: alb. *mil'uar, mil'ore*; ngr. *μηλιόρι, μηλιόρα* (Murnu, Lehnw. 31); ung. *mióra, mijóra, milora* (Szinnyei, 1464).

1102. **MIERCURI**, sb. f. „mercredi“ || megl. ar. *nercuri*.

Lat. MĒRCURIS (= clas. MERCURI) DIES (Densusianu, Hist. l. roum. I, 504).

Ven. vic. *merkore*, cal. *mjerkuri*, sic. *merkuri*; sard. *merkuris*; vfr. prov. *merces*; sp. *miércoles* (mai des în componere cu *dies*: it. *mercoledì*; fr. *mercredi*, vfr. *dimercre*; prov. *dimercre*; cat. *dimecres*).

Der.: *Miercan, Miercană, Miercreană* (Frincu-Candrea, Munții pa.

50) „nom donné aux bœufs et aux vaches nés le mercredi“.

1103. **MIERE**, sb. f. „miel“ || ir. *m'áre*; megl. *ńari*; ar. *ńare*.

Lat. MĚL, *MĚLEM.

Vegl. *mil*; rtr. *meil*; it. *miele*; sard log. *mele*; fr. *miel*: prov. cat. *mel*; sp. *miel*; port. *mel*.

Der.: † *mierărie* (Iorga, Studii, IV, 19) „lieu où l'on vend du miel“ || *mieros* „doux comme le miel, mielleux“ (cat. *melos*; vsp. *meloso*).

1104. **MIERLĂ**, sb. f. „merle“ — trans. *mirlă*, Oaș *ńirlă* || ir. *merle*; megl. *ńerlă*; ar. *ńirlă*.

Lat. MĚRULA, -AM; forma regulată **miarlă* a fost înlocuită cu *mierlă* probabil sub influența formelor diminutive des întrebuintate *mierluță*, *mierliță*, etc., precum și a masculinului *mierloi*, în care diftongul *ia* ne mai fiind accentuat trebuia normal să treacă la *ie*.

Vegl. *mjarla*; it. *merla*; morv. *mjerle* (fem.), Blonay *merla*; sard *merula*; prov. cat. *merla*; sp. *mierla*; rtr. *merl*; fr. *merle*: port. *melro* < MĚRULUS, -UM.

Der.: dim. *mierluță*; *mierliță*; *mierlușoară* și *mierlișoară* (Marian, Ornit. I, 291); *mierlușcă* (Marian, ibid.: Vasiliu, Cînt. 5, 62); *mierloșiță* (Marian, Sărb. I, 147) || *mierloi* „merle mâle“ || *mierlească*, Vilcea *mierlesc* (Vîrcol, Gr. Vilc. 96) „sorte de raisin“.

1105. **MIEZ**, sb. n. „milieu“ (în expresiuni ca: *miezul iernii*, *miezul verii*, *miezul nopții*, *la miez de cale*); „mie du pain, pulpe des fruits“ || ir. *m'lez* (*mež*); megl. *ńez*; ar. *ńedz*.

Lat. MĚDIUM; † din ir. *mež* e datorit influenței slave (vsl. *mežda*, etc.).

Vegl. *mis*; rtr. *mez*; it. *mezzo*; fr. (*par*)*mi*, vfr. *mi*; prov. *meg*; cat. *mig*; port. *meio*.

Der.: *miezos* „qui a de la mie, pulpeux“ || trans. *miezuină* „limite entre deux champs, espace libre entre deux maisons“ (Moinar, Sprachl. 371; Rev. cr.-lit. IV. 145; WgJb. IV, 329; format după vsj. *meždina*, rus. *межина*).

1106. **Miazăzi**, sb. f. „midi (point cardinal)“ || ar. *ńadzădzuă* „midi“ || < MĚ-

DIAM DĚM | alb. *mjezditz*; it. *mezzodi*; fr. *midi*; prov. *megdia*; cat. *mig-dia*; port. *meiodia*.

1107. **Amiazi** (*amiază*), sb. f. „midi (milieu du jour)“ — trans. *amiadz* „repas de midi“ (I. Popovici, Rum. dial. I, 161, 162); vr. mold. băn. bucov. *amiazăzi* || megl. *ńazăți* „midi (milieu du jour et point cardinal)“; *ńazi* „midi (milieu du jour)“, *ńază* „midi (point cardinal)“ || < AD MĚDIAM DĚM || dial. *namiaz*, *nămiezi*, băn. *nămria-dzădz* „midi (milieu du jour)“ || trans. *amiezăza* (Reteganul, Pov. pop. 22, 207), *mezeza* (Frîncu-Candrea, Munții apus. 102), *amezi* „déjeuner“ (Tocilescu, Mat. 688; I. Popovici, Rum. dial. I, 161); „reposer à l'ombre pendant les heures chaudes de la journée (en parl. des troupeaux)“ (Pamfile, Jocuri. II, 130); *amieza* (Barcianu) „déjeuner“.

1108. **Miază-noapte**, sb. f. „nord“; bot. „melampyrum arvense, m. nemorosum“ || ar. *ńadză-noapti* || < MĚDIAM NOCTEM || alb. *mjeznatz*; it. *mezzanotte*; fr. *minuit*: prov. *meia nuech*; cat. *mija-nit*; port. *meianoite*.

1109. **Meriză** (*merceze*, *merez*), sb. (dial.) „endroit ombragé où reposent les moutons pendant les heures chaudes de la journée“ (Teodorescu, P. pop. 41; Rev. cr.-lit. IV, 87; Tribuna, 1890, 366; WgJb. VI, 78; Viciu, Glos. 59) || megl. *mirindz*; ar. (*a*)*miridz* || < MERĪDIES, -EM, cu schimbare de declinațiune; în forma megl. intercalarea lui *n* e datorită influenței lui *mirindi* | friul. *mirie*; it. *meriggio*: Val Anzasca *marič*, monferr. *ambrizz*, march. *imbriğğ* „a meriggio“, sic. (Nicosia) *miriu* || *merizuș*, *meriziș* (Frîncu-Candrea, Munții apus. 102), Sălagiu *mereziște* și *mereziștină* (Tribuna, 1890, 366) „même sens que *meriză*“.

1110. **Meridza** (Oaș), vb. „reposer à l'ombre pendant les heures chaudes de la journée (en parl. des moutons)“ || megl. *mirindzari*: ar. (*a*)*miridzare* || < MERĪDIARE || alb. *mrdzei*: friul. *miriá*; it. *merigiare*: sard log. *meriare* || Oaș *meridzătoare* „même sens que *meriză*“.

1111. **Jumătate**, sb. f. „moitié“ — dial. *jumate* || ar. *ğumitate* || < DĚMĪDIETAS

-ATEM + alb. *güməs* (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 295) || (*in*)*jumătăți*, †(*in*)*jumătăța* (Coresi, Caz. 1581, 113; Biblia 1688, Num. XXXI, 36, 42, 43, 47; Lex. Bud.; Gaster), ar. *nġumiticari* (Dalametra) „couper en deux“.

1112. **Mijloc**, sb. n. „milieu, moyen“ —dial. *mîljoc* || ir. *mežloc*: megl. *mej-luc*; ar. *noldzuc* || < MĒDIUS LOCUS; înlocuirea lui *z* cu *j* se explică fie prin influența slavicultului *mežda*, fie prin asimilarea lui *z* cu *č* la forma de pl. **mizloace* || fr. *milieu*; prov. *megloc* || dim. *mîjlocel*, ca adj. „de condition moyenne“ (Iarnik-Bîrseanu, Doine, 514) || *mîjlociu* „du milieu, moyen“, megl. *mîjlucan*, ar. *nîjlucan*, *nolġican* (Dalametra) „le second de trois enfants“ || *mîjlocar* „du milieu, moyen“ (Cătană, Pov. I, 78, 82); „traverse de la scie“ (Damé, Term.) || *mîjlocăș* „paysan de condition moyenne, moins riche; cheval moyen“ (Tiktin) || †*mîjlocie* „intermédiaire, intervention“ (Tiktin) || *mîjloci* „intervenir, s'entremettre“; *mîjlocitor* „intermédiaire, entremetteur“.

1113. **Primez** (băn. trans.), sb. „mur mitoyen, cloison; barre qu'on met dans les écuries pour séparer deux chevaux“ (Viciu, Glos. 71) || < PERMEDIUM || comp. fr. *parmi*; it. *tramezzo* „Scheidewand. Zwischenwand“ || † *impredmiedza* (Ps. Sch. LIV, 24; CI, 25) „diviser en deux, retrancher la moitié“; băn. *imprîmezat* „contigu“ (comp. it. *tramezzare*).

1114. **Măduvă**, sb. f. „moelle“ — Mehedintși, Fălciu *mădúhă* (Gr. n. I, 304), băn. *mădú(h)ă*, *mădúgă*, *modú(h)ă*; †*măduhă* (Dosoftei, Ps. vers. 211, 385; Biblia 1688, Num. XXIV, 8; Varlaam și Ioasaf 95; Gaster) || megl. *miduă*; ar. *măduă* „moelle, cerveau; raison“ || < MEDULLA, -AM, devenit *măduă* > *măduvă* > *măduvă*; în unele părți între vocalele în hiat s'a desvoltat *-h-*, *-g-* în loc de *-v-*; schimbarea de accent *mădúvă* (cum se mai zice în unele părți) > *mă'duvă* se explică prin influența formei asemănătoare în fonetism *văduvă*; schimbarea aceasta de accent apare și în alte forme romanice (cf. Zauner, Rom. Forsch XIV, 350), dar acolo e datorită altor cauze; cit pri-vește înțelesul ar. de „cervelle, rai-

son“, el e datorit poate influenței ngr. *μυαλόν* „esprit, jugement“, deși același înțeles apare și în alte forme romanice (v. mai jos) || rtr. *miguogl*; it. *midolla*, tar. *midodđa* „cervello, ingegno“, sic. *miduđđa* „midolla, cervello“; sard log. *meuđđu*; fr. *moelle*; prov. *mezola*, nprov. *molo* „moelle, cervelle“; cat. *medula*; sp. *meollo* „cerveau“; port. și galiț. *miolo* „moelle, cervelle“ || *măduros* „qui contient de la moelle“ (comp. *medullus*: fr. *moelleux*; prov. *mezolhos*; cat. *medulos*; port. *mioloso*).

1115. **Mădular**, sb. n. „membre“ —dial. „vrille“ (Tiktin); „cheville ouvrière“ (Damé); băn. „clou servant à fixer les jantes“ || ar. *mădular* „membre; occiput“ || < *MEDULLARIUM, sau poate din adj. MEDULLARIS cu schimbarea terminațiunii (cf. *Degetar*).

1116. **MÎINE**, adv. „demain“ || ir. *măre*; megl. *mōini*; ar. *mîne*.

Lat. MANE.

It. *mane* „matin“; vfr. *main*: prov. *man* „matin“.

Der.: megl. *mōinista* „lendemain“ || trans. *mîne alaltă* (Wg Jb. VI, 78; Șez. III, 53) „après-demain“ || băn. *mînedzi* „demain“.

Poimiine, v. *poi*.

1117. **Dimineață**, sb. f. „matin“ || ir. *demarețe*; megl. *dimineță*; ar. *dimneață* || < *MANĪTIA, -AM, la care s'a alipit prepozițiunea *de* mai întâi în locuțiunea adverbială *de *mîneață* (comp. *de seară*) și aceasta s'a contopit mai târziu într-un singur cuvânt, devenind substantiv; *demineață* s'a schimbat în *demineață* prin trecerea normală a lui *-i-* aton la *-i-* când în silaba următoare se afla *e*, iar *demineață* a devenit mai târziu *dimineață* prin asimilarea lui *e* din prima silabă cu *i* din silaba următoare || rtr. *damaun*; it. *domani*; fr. *demain*; prov. *daman*; cat. *demá* || dim. *diminecioară* (Marian, Nunta, 323) || *azdimineață*, băn. *astă-mîneață* „ce matin“ (forma băn., dacă cumva nu e o contragere din *astă-dimineață*, cuprinde poate pe mai vechiul **mineață*).

1118. **Mîneca**, vb. „se lever de grand matin“ (deseori și ca reil.) < MANĪCARE

|| alb. *m̃ngoñ* || *pe (de, la) m̃necate*, megl. *m̃nicat* „de grand matin” || *m̃necãtoare* „veille de la Saint-Georges” (R.-Codin, Cuv. Musc. 50; Sãrb. 58); † *de (din) m̃necuș* (DosoŃtei, Ps. vers. 165, 241) „à la pointe du jour”.

MIJLOC, v. *miez*.

1119. **MÎNA**, vb. „mener, conduire, (spéc. les chevaux, les bœufs), diriger” || ir. *mirã*; ar. *minare* „remuer”.

Lat. MĪNARE.

Vegl. *menuor*; rtr. *mner*; it. *menare*; fr. *mener*; prov. cat. *menar*; înțelesul rominesc de „conduire les animaux” apare și în fr. prov. și dialecte it. (comp. cal. *minare* „stimolare una bestia”).

Der.: *mînãtor* „qui mène, etc.”; bãn. „Alcor, étoile de la Grande Ourse”; *mînãturã* „action de mener, etc.” (rtr. *mnadãira*; vfr. *meneüre*) || *mînaci* „conducteur de bestiaux”.

1120. **MÎNĂ**, sb. f. „main, bras; poignée” — † *m̃nu*; o urmă a acestei forme se mai păstrează azi în pluralul dialectal *m̃n* (Marian, Desc. 143; Tiktin) și *m̃nuri* || ir. *mãreș*; megl. *m̃nã*; ar. *m̃nã*.

Lat. MANUS, -UM.

Vegl. *mun*; rtr. *maun*; it. *mano*; sard log. *manu*; fr. *main*; prov. *man*; cat. *ma*; sp. *mano*; port. *mão*.

Der.: dim. *m̃nușã* (sic. *manuzza*); *m̃nișoarã* || *mãnușe* „anse; gant; partie du métier de tisserand” (Viciu, Glos. 58), *mãnușe de cinepã* „poignée de chanvre”, megl. *mãnușã*, ar. *m̃nușã* „anse” (pentru înțelesul de „gant” comp. alb. *dor:z* „Handschuh” < *dor* „Hand”); *m̃nușifã*, ar. *mãșifã*, ar. *m̃șotã* (Dalametra) „petite main” || *am̃nã* „à la main, dans la main” (comp. prov. *a man*) || *m̃nui* „manier, manipuler” || megl. *m̃niri* „lancer avec la main” || *im̃m̃nã* „remettre en mains” || *indem̃nã* „commode, commodément, à la portée de la main, sous la main; à l’aise”. † sb. „commodité; occasion, moment favorable” (Tiktin: Iorga, Studii, VI, 85; X, 146); † *indem̃ina* „prêter secours, prêter son appui, faciliter, procurer” (Cantemir. Hron. 342); † *a se indem̃ina* „se prêter” (Tiktin), „avoir à sa disposition, se procurer” (Cantemir, Hron.

300); *indem̃inare* „habileté, adresse”; *indem̃inatec* „habile, adroit” (comp. vfr. *endemancier* „expérimenté”); *indem̃inos* „commode” (Tiktin; Teodorescu, P. pop. 153; Marian, Sãrb. I. 44); *neindem̃inã* „incommode, incommodément”; *neindem̃inare* „inhabileté, maladresse”; *neindem̃inatec* „inhabile, maladroit” || Mehedinți *a se prem̃ina* „passer d’une main dans une autre” || Impr.: rut. *индимина* „nõthige Sache”.

1121. **Mãnatã** (megl.), sb. f. „poignée, ce que peut contenir la main”; ar. *m(i)natã* < *MAN(U)ATA, -AM || rtr. *mnada*; it. *manata*; vfr. *manée*; prov. *manada*; cat. sp. port. *manada*.

1122. **Mînar** (ar.), sb. m. „agneau apprivoisé à manger de la main et qui suit partout son maître” < MANUARIUS, -UM < MANUARIUS, -A, -UM || vfr. *manier*; prov. *manier* și cat. *maner* „apprivoisé”; sp. *manero*; port. *maneiro* „zahn, aus der Hand fressend” (comp. it. *mannerino* și sard log. *manale* „castrato giovine e grasso”) || Impr.: alb. *manar*; ngr. *μανάρι*.

1123. **Amnar**, sb. n. „briquet; pièce d’arrêt au métier de tisserand; traverse de la ridelle du char; poutre destinée à relier plusieurs solives dans une construction ou dans la charpente d’un moulin” — Gorj, mold. *aminar* || megl. *mãnar* „briquet, manche (d’un couteau)”, *amnar*; și ar. *mînar* „briquet”; ar. *minare* (f.) „manche (d’un couteau)” || < MANUALE (cf. *Degetar*); a- din dr. și megl. se explicã prin influența locuțiunii adverbiale *a m̃nã* || dim. *am̃nãraș*; *am̃nãruș* (Sez. V, 25); *am̃nãrel* (Corcea, Bal. 127) || Hașeg *a se am̃nãri* „se griser” (Rev. cr.-lit. III, 86).

1124. **Mînecă**, sb. f. „manche” || ir. *mãreke*; megl. *m̃nicã*; ar. *m̃nicã* || < MANICA, -AM || alb. *m̃ng*; rtr. *mangia*; it. *manica*; sard *maniga*; fr. *manche*; prov. cat. *manega*; sp. port. *manga* || dim. *m̃necușã* || *minecar* „vêtement court avec manches porté par les paysans”.

1125. **Mãnunchi**, sb. n. „poignée, manche; faisceau” — † *munuchi* (Biblia

1688, Exod. XII, 22); dial. *mănunche*, *mărunchi*, *mărunchi* || ar. *minu(n)cl'u* „poignée, botte: mèleze“ || < MANUCLUS, -UM „manipule, poignée“ (= clas. MANIP(UL)US; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 161) || friul. *manoli*, sprs. *manuilg*; vit. *manocchio*, Subiaco *manukk'u*, teram. *manukk'e*; sard log. *mannuju*; vfr. *manoil*: prov. *manolh*; cat. *manoll*; sp. *manojo*; port. *molho*, galiț. *monllo* (comp. sav. *manöl'e*, elv. *manol'e* „poignée, anse“ < *MANUCULA) || abruzz. *manoppię* < *MANUPLUS || dim. *mănunchel* (Dosoftei, Ps. vers. 441; Sevastos, Cînt. 49; 154; Șez. VII. 37; WgJb. IX, 211; Tocilescu, Mat. 1259); *mănunchiaș* (R.-Codin, Cînt. 23) || *immănunchia* „réunir en un faisceau“.

1126. **MÎNC** (băn.), adj. „mutilé“; ca sb. „creux de la plante du pied“.

Lat. MANCUS, -A, -UM.

Alb. *mɛnk*; it. *manco*; vfr. prov. cat. *manc*; sp. port. *manco*.

1127. **MÎNCA**, vb. „manger“ || ir. *măncă*; megl. *măncari*; ar. *mîncare*.

Lat. *MANDĪCARE (= clas. MANDUCARE); forme de ind. pres. *mănînc*, *mănînci*, etc. (comp. prov. *manenc*) sînt nelămurite.

(Vegl. *mančuor*; rtr. *manger*; it. *mangiare*); sard log. *man(d)igare*; fr. *manger*; prov. *manjar*; (cat. *menjar*; port. *manjar*).

Der.: *mîncare* „action de manger, manger, mets, plat“; dim. *mîncărică*; *mîncărioară* (WgJb. III, 321); *mîncăriță* (Șez. VII, 22); *mîncărușe* (Reteganul, Pov. pop. 72, 202; Pilde 26); *mîncător* „mangeur“, ar. *mîcîtor* (Dalametra) „gourmand, glouton“; ar. *mîcîtoari* (Dalametra) „jour gras“ (comp. prov. *manjadoira*); *mîncătură* „action de manger“ (Alecsandri, P. pop. 188), „crampes d'estomac“ (Șez. IV, 22), „démangeaison“ (Zanne, Prov. II, 236); „érosion“; † gain illicite, abus“ (Cuv. d. bătr. I, 350; Letop. II, 235; Iorga, Studii, VI, 215), megl. *măncătură*, mets, plat“, ar. *mîcătură* „démangeaison“ (sic. *mančatura*; vfr. *mangeüre*; nprov. *manjadoiro*) || *mîncătorie* „gain illicite, abus“ || *mîncăcios*, *mîncău*, ar. *mîncătoiu* „gourmand, glouton“ || *mîncărime* ar. ~, „démangeaison“ || ar. *primicari* (Dalametra) „manger trop tôt“.

MINCIUNĂ, v. *minți*.

1128. **MÎNEA**, vb. „s'arrêter qq part pour y passer la nuit, passer la nuit“ — † „rester, demeurer“ (Paliia, Gen. I, 19, 24); pf. † *maș*, part. *mas*.

Lat. MANĒRE, MANSĪ, MANSUM (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 193; Rönsch, Semasiol. Beitr. III, 58).

Alb. *mɛnoir*: rtr. *manair*, în spec. „im Freien übernachten (vom Vieh)“; v it. *manere*; vfr. *manoir*; prov. *maner*; (sp. *manir*); vport. *maer*.

1129. **Mas**, sb. „le fait de s'arrêter qq part pour y passer la nuit; couchée“ || ar. *mas* „lieu où reposent les brebis pendant la nuit“ || < MANSUM || it. *maso*; vfr. *mes*, lor. *me*; prov. cat. *mas* || Oaș *măsălui* „passer le temps, rester qq part“.

1130. **Rămînea**, vb. „rester, demeurer; l'emporter sur, évincer qqn“ — part. *rămas*, Mehedinți *rămăns*, băn. *rămînat*, *rămînut*; vr. băn. pf. *rămaș* || ir. *rămăreș* (pf. *rămaș*, part. *rămăș*); megl. *rămăniri* (pf. *rămaș*; part. *rămaș*); ar. *armîneari*, *armîniri* (pf. *armaș*; part. *armas*) || < REMANĒRE, -MANSĪ, -MANSUM || rtr. *rumagnair*; it. *rimanere*; vfr. *remanoir*, *remaindre*; prov. *remaner*; cat. *remanir*, *romandre*; sp. *remanecer* || *rămas*, *rămășag* „pari“; *a se rămăși* „parier“ || *rămășiță*, ar. *armîșitură* (Dalametra) „reste, résidu“ || Impr.: ung. *ramasica* (Szinnyei, 256).

MÎNECA, v. *mîne*.

MÎNECĂ, v. *mînă*.

1131. **MÎNGÎIA**, vb. „caresser, consoler“ — † „tromper, séduire“.

Lat. *MANGANEARE < gr. μάγγανον „philtre“; forma aceasta face parte din cele câteva cuvinte de origine greacă ce au pătruns de vreme în latina balcanică; ea stă în legătură cu diferite noțiuni privitoare la vrăjitorie și înțelesul primitiv trebuie să fi fost „ensorceler qqn par un philtre“; din acesta s'a desvoltat cel vr. de „séduire“ (comp. abruzz. *manganelleș* „fourberie“) care prin atenuarea noțiunii pejorative a primit înțelesul actual.

Der.: *mîngîiere* „action de caresser,

de consoler, consolation“; *mingiător* „qui caresse, qui console“; *mingiătură*, caresse, consolation“ || *mingiios* „caressant, consolant“ || *nemîngiât* „non consolé, inconsolable“.

1132. **MINTE**, sb. f. „intelligence, esprit, raison“ || megl. *minti*; ar. *minte* (la pl. *mințā* și „tempes“).

Lat. MENS, MĒNTEM.

Alb. *mēnt*; it. sard *mente*; vfr. prov. *men*; sp. *miente*; port. *mente* (comp. rtr. *imaint*).

Der.: ar. *mindezā* (Dalametra) „intelligence remarquable“ || *mintos*, mold. *minteos*, ar. *mintios* și *minduos* (Dalametra) „sage, raisonnable“ || ar. *mintimen* „sage, raisonnable“; ar. *mindiminil'ā* (Dalametra) „sagesse“ || ar. *mintuire* „penser“ || *cumințe* „sage, raisonnable“: *cuminție*, *cumințenie* „sagesse, prudence“; *cuminți* „assagir“ || *aminte*, în expr.: *a(-și) aduce aminte*, ar. *ș-aduțire aminte* „(se) rappeler“ || (*a(-și) aminti* „(se) rappeler“, *amintire* „souvenir“, *amintitor* „qui rappelle (au souvenir)“ sînt de formațiune recentă.

1133. **Aimintrea** (*aimintrelea*), vr. dial. adv. „autrement, d'ailleurs“; băn. *ai-mitra*, *aiimitrea*, *aiimitrea* || megl. *l'umintrea*, *l'umintrulea*; ar. *al'um-trea* (lui), *al'umtrelea* || < ALIA MENTE; fonetismul formelor băn. megl. și ar. nu e lămurit.

1134. **Altmintrelea** (*altminteri*), adv. „autrement, d'ailleurs“—dial. *aimintrelea*, *aminteri* (resultate din fusiunea lui *altmintrelea*, *altminteri* cu *aimintrelea*, *aimintrea*) < ALTERA MENTE || it. *altrimenti*, vvic. *altramentre*; fr. *autrement*; prov. *autramen*.

1135. **MINȚI**, vb. „mentir“ || ir. *minți*; megl. *mințiri*.

Lat. MENTĪRE.

Rtr. *mentir*; it. *mentire*; fr. prov. cat. sp. port. *mentir*.

Der.: *desminți* „démentir“.

1136. **Minciună**, sb. f. „mensonge“ || megl. ar. *minciună* (ar. și *minciune*) || *MENTITIO, -ONEM, devenit MENTIO, formă atestată în CGL. II, 128 || prov. *mentizon* || col. ar. *mingiunami* (Dalametra) || *mincinos*, vr. mold. *minciunos*,

megl. ar. *minciunos* „menteur, mensonger, faux“ || megl. *minciunari*, ar. *minciunare* „mentir“.

1137. **MIRA**, vb. „étonner, surprendre“ —mold. băn. *a se miera* (Wg Jb. III, 321); prezența lui *-ie-* se explică probabil în felul următor: alături de *mir*, rezultat normal din *miror*, a existat **mera* < *mîr* a re, unde *-î-* ne mai fiind accentuat a trebuit să treacă normal la *-e-*; din fusiunea lui *mira* cu **mera* s'a ajuns în graiul din Moldova și Bănăt la forma mixtă *miera* || ir. *mirā*; megl. *îirari*; ar. *îirare* (refl.).

Lat. MĪRARE „s'étomer; admirer, regarder avec admiration“; numai în românește s'a păstrat înțelesul de „(s')étonner“, pe cînd în toate celelalte limbi romanice s'a dezvoltat din înțelesul secundar „regarder avec admiration“ acela de „regarder, observer, viser“.

Rtr. *mirer*; it. sard *mirare*; fr. *mirer*; prov. cat. sp. port. *mirar*.

Der.: *mirare* „surprise“; *mirătură* „action d'étonner“ (sp. *miradura*) || || †*mirăciune* (Cipariu, Princ. 221) „étonnement“ (comp. *m i r a t i o*) || ar. *îirā* „étonnement“ || Mehediți, trans. *îirăzenie* (Lex. Bud.; Frincu-Candrea, Munții apus. 266, 270; Conv. lit. XX, 1013) „chose étonnante, merveilleuse, curiosité“.

1138. **Minune**, sb. f. „merveille, miracle“—† *menune* (Mărg. 169^a); băn. *menune*, *menune* < *MĪRIO, -IONEM; pentru formațiune, comp. *botejune* || † *a minune* „ă merveille merveilleusement“ || *minuna* „étonner, émerveiller“; *minunat*, †*mierurat* (Cod. Vor.) „étonnant, merveilleux“; *minunăție* „merveille, miracle“ || *minunea*, *minuniță* „oiseau mystérieux dont le chant serait, d'après les croyances populaires, de mauvais augure“ (Marian, Orn. I, 433, 435); „rossignol“ (Gaz. Tr. 1887, 264) || †*îmmirura* (Ps. Sch. XV, 3; XVI, 7; XXX, 22), † *îmminuna* (Dozoftei, V. Sf. 26 sept.) „(s')étonner“.

1139. **MÎRCED**, adj. „flétri, fané“ — Mț. Sucevei (Șez. III, 70) *mîlciid*, Bihor *mîlceț* (Rev. cr.-lit. IV, 145), influențat poate de *vilced*.

Lat. MARCĪDUS, -A, -UM; prezența lui

-î- se explică prin influența vb. *mîrcezi* < *mârcezi*.

Der.: Mț. Sucevei *mîlcigai* (după *mucigai*, *putregai*) „pourriture“ (Șez. III, 70) || *mîrcezi* „flétrit, faner“ (prov. *marcezir*).

MIȘEL, v. *measer*.

1140. **MIȘINĂ**, sb. f. „foule, fourmière, grouillement, fourmillement; provisions d'hiver“ (Pana, Pov.vorb. III, 72) — vr. Mehedinți, Oaș „provisions d'hiver qu'amassent les rats et les souris“ (Cantemir, Ist. ier. 191); Bihor „terrier où les rats amassent des provisions“ (Rev. cr.-lit. IV, 338); *mîșună* (Delavrancea, Sult. 89; N. D. Popescu, Basme, I, 7); mold. *mîșișini* (Șez. V, 106) „provisions d'hiver“.

Lat. *MĒSSIO*, -ONEM „moisson“, devenit **mășune*, de unde, prin asimilarea vocalelor **mușune*, din care apoi *mîșină*, *mîșună* sub influența formelor verbale **mișina* și *mîșun* (v. mai jos). Cit privește înțelesul, constatăm că sensul general de „moisson, récolte“ s'a restrîns mai întii la acela de „provisions d'hiver“, mai special „provisions d'hiver amassées par les rats“, de unde s'au desvoltat treptat înțelesurile de „amas — tas — foule — fourmière“ [Candrea].

Vlomb. piem. *messon*, vgen. *messom* (Arch. glott. XV, 68), sic. *mișuni*; fr. *moisson*; prov. *meison*, fr.-prov. *mușunę* (Arch. glott. XII, 43).

Der.: *mîșun* (Odobescu, Scrieri, III, 185) „hamster, animal réputé pour les considérables provisions de grains qu'il amasse dans son terrier“; trecerea înțelesului de „amas de provisions“ la acela de „animal qui amasse des provisions“ s'a întimplat ca și la cuvîntul *moșoroi* (v. acest cuv.), unde schimbarea s'a produs în sens invers; dim. *mîșunel* (Cihac) „hamster“.

1141. **Mișuna**, vb. „grouiller, fourmiller“ — *mușina* (Poenar, Vocab. I, 712; Codrescu, Dict. II, 849; Conv. Lit. XX, 399); *mîșui* (prin schimbarea conjugățiunii dela *mîșui*, pers. 1-ii refăcută din pers. 2-a *mîșui*, în loc de *mîșuni*); băn. *mîșișini* „se réunir en quantité, s'entasser“ < **MESSIONARE* „faire la moisson“ < *MESSIO*; forma normală tre-

buia să fie la ind. pres. **meșun*, **mășun*, și prin asimilarea vocalelor **mușun*, iar la inf. **meșina*, prin reducerea lui -iu- aton la -i- (cf. *leșina*, *rușina*, etc.); prin asimilarea vocalelor a rezultat din acesta din urmă **mișina*, care, încucișindu-se cu **meșun*, **mușun*, a dat naștere lui *mîșuna* și *mușina* || piem. *messoné*, vgen. *messonar* (Arch. glott. XV, 68); fr. *moissonner*; prov. *meisonar*, fr.-prov. *mușună* (Arch. glott. XII, 46).

MISTREȚ, v. *mește*.

1142. **MIȚ** (*miță*), sb. n. (f.) „laine des agneaux tondus pour la première fois, laine agneline“ || ar. *nîț(ă)*, și ca adj. în *per nîț* „laine d'agneau“.

Lat. **AGNICIUS*, -A, UM „d'agneau“ < *AGNUS* [Lex. Bud.]; cuvîntul trebue să fi fost la început adj., zicîndu-se *lină miță* „laine d'agneau“, de unde apoi, prin omiterea substantivului, *miță*, din al cărui pl. *mițe* s'a refăcut sg. *miț* (comp. fr. *agneline* „laine d'agneau“. din *laine agneline*): în ce privește fonetismul, v. *mîel*.

Prov. *agnis*, nprov. *anisse* „laine d'agneau“.

Der.: *mîțos*, ar. *nîțos* (Dalametra) „avec la laine frisée, comme celle des agneaux“ || *mîțui*, *mîți* (Marian, Ins. 402; Tiktin) „tondre pour la première fois la laine des agneaux“; *mîțuit*, *mîțuală* (Teodorescu, P. pop. 592, 597) „tonte des agneaux“.

Impr.: rut. *мицца* „Vliesseines Lammes; Lammfellmütze“ > *мицкбвий* „aus Lämmerwolle“.

1143. **MOALE**, adj. „mou, tendre“ || ir. *mole*; megl. *moali*; ar. *moale*.

Lat. *MOLLIS*, -E.

Rtr. *mol*; it. *molle*; sard log. *modde*; fr. *mou*; prov. *mol*; cat. *moll*; sp. *muelle*; port. *molle*.

Der.: dim. *molîșor* (Polizu), bot. *molîșoare* „liparis Loeselii“; *moluț* (Lex. Bud.) || *molatec* „mou, mollasse, apathique“ || *molîu*, băn. *molîñ*, *molătău* (Șez. V, 171) „mou, mollasse, apathique“ || Mehedinți *moloman* „de tempérament apathique“, mold. „sot, niais“ (Pamfile. Cimil. 47) || *molicios* (Costinescu; Polizu) „mou, mollasse“ || ar. *molav* și *mulascu* (Dalametra) „mou,

mollasse“ || megl. *molac* „mou, mollasse“ || *moaleș* (Jipescu, Răur. 127) „mou“; *moleși* „amollir“; *moleșitor* „amollisant“; *moleșitură*, *moleșcală*, *moleșeală* (Tocilescu, Mat. 580, 603, 645) „mollesse, langueur; amollissement“; vr. dial. *moloșa* (Tiktin) „amollir; attendre“ || *moloșag*, *moleșag* (Voronca, Dat.-cred 437; Pamfile, Joc. II, 155; Șez. IV, 120; VI, 33; Marian, Ins. 531) și *moleșniță* (Pamfile, ibid.) „temps lâche, dégel“; *moloșag* (Marian, Sărb. I, 120) „chaleur lourde“ || *moliciume*, *molătate* (Lex. Bud.; Tiktin) „mollesse, apathie“.

Impr.: ngr. μόλαβους „schwerfällig in der Bewegung“ (G. Murnu, Lehnw. 32).

1144. **Molcel**, adj. „mou, mollet“ (Lex. Bud.) — *mulcel* (Lex. Bud.), *molicel* (Polizu; Costinescu) < MOLLICĒLLUS, -A, -UM || vit. *mollicello*, vtrev. bellun. *molesel*, sic. *muđdiceđdu*; sard log. *mođđigeddu* || *molicică* „un peu molle, mollette“ || † *molceluș* (Cantemir, Ist. ier. 107; Div. lum. 98), *molcăluș* (Costinescu, Voc. II, 111), *molcăluț* (Costinescu; Onișor, P. pop. 10; Pamfile, Joc. I, 127; Ind. 9) || *molcuț* (Lex. Bud.; Polizu; Codrescu, Dicț. II, 819) „un peu mou, mollet“.

1145. **Moleață** (trans.), sb. f. „mollesse“ (Lex. Bud.), „herbe molle“ (Giuglea, Cerc. lex. 16) < MOLLITIA, -AM || it. *mollezza*; fr. *mollesse*; prov. *molesa*; cat. *mollesa*; vsp. port. *molleza*.

1146. **Muia**, vb. „amollir; tremper, mouiller“ || ir. *mul'á*; ar. *mul'are* || < *MOLLIARE || alb. *mul'oñ*; rtr. *möglier*; istr. (Valle) *mujá*; ven. *moğar*; fr. *mouiller*; prov. *molhar*; cat. *mullar*; sp. *mojar*; port. *molhar* || *muietură*, ar. *mul'itură* (Dalametra) „action d'amollir, etc.“ (prov. *molhadura*; cat. *mulladura*; sp. *mojadura*; port. *molhadura*) || *immuia*, megl. *anmul'ari* „amollir; tremper, mouiller“ (bol. *im-mujär*; prov. *enmolhar*).

1147. **Mol'ü** (ar.), adj. „mouillé, trempé“ < *MOLLIVS, -A, -UM; comp. ca formațiune **levius* || rtr. *mögl*; ven. vic. *moğo*, mant. regg. bol. mir. cremon. *moj*, com. mil. piem. piac. parm. *möj*, Bormio, *mol*, sic. *moğgu*, toate cu înțelesul de „mouillé, trempé“ și ca subst. „hu-

midité, temps humide“; Grand' Combe *muj* „humidité“, sav. *mol'ę* „terrain marécageux“; prov. *molh* „humidité“; sp. *mojo* „Brühe“; port. *molho* „Brühe“, *molha* „Einweichung; Regenguss“ || *amoi*, in expr. *a pune amoi* „mouiller, tremper les peaux“, ar. *amol'ü* „mouillé, trempé“ (rtr. *metter a mögl* „tremper“, și tot în legătură cu verbul: ven. *a moğe*, mant. regg. bol. mir. *a moj*, com. mil. piem. piac. *a möj*, pad. *a moğa*, Bormio *a mol*; sard log. *amožu*, sass. *amol'u*, gall. *ammol'u*; nprov. (Nice) *a müej*; comp. și tar. sic. *ammuedđo*, *ammodđu* „nell' acqua“, *mettiri ammodđu* „tenere molle, macerare“; sp. *á remojo* „trempé“) || *moışte* „mare, bourbe, flaque“, băn. „tempe“ (Popovici, P. pop. 13; Hodoș, P. pop. II, 52); *moıştină* „mare, bourbe, flaque“ || *moină* „temps lâche, mou, dégel, temps pluvieux; terre labourable, c.-a.-d. amollie par la pluie, le dégel“ (comp. sard log. gall. *mođđina* „spruzzo, spruzzaglia“; nprov. *mouolino* „terre molle“; sp. *mollina* și port. *mollinha* „feiner Staubregen“; pentru înțeles mai comp. it. *molliccio* „Feuchtigkeit, feuchtes Wetter; feuchter Boden“; (a se) *moina* (Cihac) „se dégeler“ (comp. sard log. *mođđinare*; sp. *mollinar* și port. *mollinhar* „fein regnen, sprühen“); *moynos* „humide (en parl. du temps), pluvieux“ (comp. port. *mollinhoso* „feucht, regnerisch“).

1148. **MOARĂ**, sb. f. „moulin“ || ir. *moreğ*; megl. ar. *moară*.

Lat. MOLA, -AM.

It. *mola*, înțelesul românesc apare în dialectul din Castro dei Volsci (Studj rom. VII, 235); sard *mola*; fr. *meule*; prov. *mola* „meule; moulin“; cat. *mola*; sp. *muela*; port. *mó*.

Der.: dim. *moricică*; *morișoară* (Iorga, Studii, VI, 496); *morișcă* „moulinet, crecelle“; dim. *morișcuță* (Marian, Ins. 23); ir. *morițe* || *morărit* „droit sur la mouture“.

1149. **Morar**, sb. m. „meunier“; zool. „tenebrio molitor“ (Marian, Ins. 67) — vr. dial. *murar* (Iorga, Studii, XIII, 158; An. Car.; Tocilescu, Mat. 1560) || megl. ar. *murar* || < MOLARIUS, -UM || vfr. *molier*, sav. *mlero*, Blonay *mo-*

lare; cat. *moler* || dim. *morărel*; *morăraș* (Gr. n. I, 509, 551) || *morăreasă*, *morăriță*, ar. *murară* (Papahagi, Lit. pop. 96) „meuniere“ || *morăresc* „de meunier“.

1150. **Munună** (trans. băn.), sb. f. „couronne de mariée; sommet d'une colline, d'une montagne“ (Lex. Bud.; Marian, Immorm. 490; Viciu, Glos. 61; Gr. n. II, 142; D. Comșa, Album de țes. 27); alături de această formă întâlnim *murună* și *munune* (Viciu, ibid.), cel dintii și cu înțelesul de „panache“ < *MOLO, -ONEM < MOLA; înțelesul „primitiv trebuie să fi fost acela de „tas, masse, proéminence, saillie“ din care au putut ușor deriva semnificațiunile românești; accepțiunea de „tas, masse“ e proprie și diferitelor forme române rezultate din mola (se poate ca ea să fie rezultată dintr'o confuziune cu molas); de altfel în nprov. găsim chiar pentru forma derivată din mola un înțeles apropiat de *munună*: *molo* dat într'adevăr cu semnificațiunea de „ancienne coiffure de femme qui avait une grande saillie en avant, foutenue par une charpente de fil de ôer—en Languedoc“ (comp. și înțelesul de „rouelle de cerceaux“ al aceluiaș cuvânt). Din punct de vedere fonetic derivațiunea aceasta nu întâmpină iarăși nici o dificultate: *molonem a dat mai întâi **murune* și pe urmă, prin asimilarea lui *r* cu *n* următor (ca în *cunună*, *senin*), *munune*, formă, cum am văzut. păstrată încă, întocmai ca și cea intermediară *murună*; schimbarea de declinațiune s'a produs de sigur sub influența lui *cunună*, dat fiind asemănarea de înțeles între amândouă formele || fr. *meulon* (influențat în fonetism de *meule*, pe când în dialecte apare forma normală; comp. anj. *molō*); prov. *molon* || dim. *mununiță* (Gorovei, Cimil. 22; Viciu, Glos. 61 [Densusianu]).

1151. **MOARE**, sb. f. „eau de saumure dans laquelle on a fait fermenter la choucroute“ || ar. *moare* „choucroute“.

Lat. MŪRIA, -AM, cu schimbarea lui -Ū- în -Ō- neexplicată încă.

Rtr. *mōja*; it. *moja*; vfr. *muire*, bress. Verdun *mōre*, sav. *mwira*. Grand'Combe *mur*, Bournois *mōr*, Valais *mware*; nprov. *muero*; sp. *muera*.

Der.: băn. *morugă*, în expr. *morugă de sărat* „trop salé“.

1152. **Mura**, vb. „faire fermenter dans la saumure“ < *MURIARE || Blonay *mweiri* „saler“; comp. sav. *mirjā* „trés salé“ || *murături*, pl. trans. *murători* (Lex. Bud.; Viciu, Glos. 61) „choses qu'on a fait fermenter dans la saumure, choses conservées dans du vinaigre“.

MOARTE, v. *muri*.

1153. **MORMÎNT**, sb. n. „tombe, tombebeau“ — † *mărmănt* (Ps. Sch. V, 11); † *murmînt* (Cuv. d. bătr. II, 48) || megl. *murmint*; ar. *mărmintu*, *mirmintu*, *murmintu*.

Lat. MONUMENTUM, sau MONĪMENTUM, atestat des în inscripțiuni (alături de acestea latina vulgară a cunoscut forma MOLĪMENTUM, influențată de molior; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 504); înțelesul de „tombe“ apare din epoca latină (cf. Densusianu, ibid. 193); din MONĪMENTUM devenit de timpuriu mon'mentum a rezultat **mānmentu*. prin schimbarea lui on+cons. în in (v. BSF. I, 28), de unde apoi *mărmăntu*, prin trecerea grupului *nm* la *rm*, întocmai ca în dial. *irmă* pentru *in(i)mă*, etc. (v. *Inimă*); sub influența labiale, inițiala *mă-* a trecut la *mo-* în dr. *mormînt*; forma dialectală *murmint* se explică prin influența verbului *a muri*; în ar. *mirmintu* s'a produs asimilarea *ă-i* > *i-i* (cf. Candrea, Elem. lat. 59-60).

Rtr. *molimaint*; Rovigno *mulimento*; vven. vvic. *molimento*, berg. *muliment*, vlomb. *molimento*, vgen. *munimento*, *morimento*, sic. *mulimentu*. sard log. *munimentu*; prov. *monimen*, *morimen*; galiț. *moemento*.

Der.: dim. *mormințel* (Sevastos, Cînt. 268; Tocilescu, Mat. 316; Vasiliu, Cînt. 93) || *immormînta* „enterrer“; *immormîntare* „enterrement“.

MORTĂCIUNE, v. *muri*.

1154. **MOȘOROI** (*mușoroi*, *mușuroi*), sb. n. „taupinière; taupe“ (Polizu): „fourmilière“ — băn. *moșoroñ*, *moșuroñ*, *mușuroñ*; vr. mold. trans. *mușinoi* (Cantemir, Ist. ier. 191; Molnar, Sprachl. 63; Lex. Bud.); mold. trans. *moșinoi*

(Creangă, Scrieri, II, 133; Stamati, Wb. 510; Tribuna 1890, 369); mold. *moșunoi* (Codrescu, Dicț. II, 135; Șez. VII, 10); mold. trans. *mușunoi*; sub influența acestei forme s'a creat la Sălagiu din *guz* „rat“ un derivat *guzunoi* „taupe“ (Tribuna, 1890, 354) || ar. *mășăronū*, *mășiroñū*, *mușuroñū*, *șumuroñū* „taupe; taupiniere“.

Lat. *MUS ARANEUS*, -UM „musaraigne“, devenit **musărînu*, de unde, prin amestecul sufixului -*oñu*, **musăroñu*; de o parte prin asimilarea vocalelor, de altă parte prin influența cuvintelor *mișuna*, *mușina* (v. *mișină*), forma normală s'a alterat în diverse moduri, dînd naștere numeroaselor variante citate mai sus; -*n*- în loc de -*r*- din *mușinoi*, etc. se poate explica sau prin influența aceluiași verbe, sau printr'o asimilațiune cu -*n*- din sufixul -*oñ*- care trebuie să se fi produs pe cînd se rostia încă **mușiroñ*; cît privește înțelesul, observăm întii că termenul latin s'a aplicat „cîrțiței“, care e tot un gen de rozătoare ca și „musaraigne“, și care sapă ca și acesta din urmă coridoare subterane în care se adăpostește (comp. nprov. *taupo* „taupe“ și „musaraigne“); numele animalului s'a dat mai tîrziu și grămăjuelor pe care le formează pe cîmp prin asvîrlirea afară a pămîntului pe care-l sapă dedesubt; cu timpul *mușuroi* s'a aplicat mai pretutindeni la grămăjuele de pămînt, păstrîndu-se pentru numirea animalului cuvintele „cîrțiță“ și „sobol“ [Candrea].

Rtr. *misarogn*, *müsaruogl* (cu schimbarea terminațiunii); vit. *musaragno*, mil. *museraî*, *musuriî* (cu schimbarea terminațiunii), com. *musderaî*: fr. *musaraigne*; nprov. *musaragno*; sp. *musaraña*; port. *musaranho* || comp. it. *toporagno* < talpa aranea.

Der.: *moșoroî*, *mușuroi* „butter“; *moșoroit*, *mușuroit* „butage“.

1155. **MUC**, sb. m. „mucosité du nez, morve“; sb. n. „bout de mèche d'une chandelle, d'une bougie qui brûle, moucheron; bout de chandelle; bout de cigarette, mégot“ || megl. *muc* și ar. *muñi* „mucosité du nez“.

Lat. *MŪCCUS*-UM „morve“; pentru în-

telesul de „moucheron“, comp. pe lîngă formele romanice de mai jos și gr. *μύξα* „morve; champignon à la mèche d'une lampe“.

Alb. *mük* „Schimmel“ (cu *ü* în loc de *u* sub influența pl. *mük'* < **muk'*) || rtr. *muoch*; sard *mukku*; prov. cat. *moc*; sp. *moco* „Rotz; Schimmel auf Getrânken; Lichtschnuppe, schlammiger Knopf am Docht eines brennenden Lichtes“; port. *monco*.

Der.: dim. *muculeț* „petit moucheron“ || *mucări*. † *mucare* (Greceanu, Cron. 288, 296, 308, 312), † *mucar* (Paliia, Ex. XXXVII, 23; An. Car.) „mouchettes“ *mucea* „morveux“ || băn. *mușios*, ar. *mușos* (din pl. *muși*, *muși*) „morveux“.

1156. **Mucoare** (Hațeg), sb. f. „moisissure“ (Rev. cr.-lit. III, 161) || ar. *mucoare* „mucosité“ || < *MŪCCOR*.-OREM || abruzz. *mukore*; sard log. *mugore*; astur. *mugor* || Hațeg *mucuri* (Rev. cr.-lit. III, 161) „moisir“.

1157. **Mucos**, adj. „morveux, muqueux“ || megl. *mucos* || < *MŪCCOSUS*, -A, -UM || tar. *mukkuso*; sard *mukkošu*; vfr. *moucheux*, poit., Bresse, lor. *mușu*; prov. cat. *mocos*; sp. *mocos*; port. *moncoso*.

1158. **Muced**, adj. „moisi“ < *MŪCIDUS*, -A, -UM || friul. *mușar*; it. *mucido* (fr. *moîte*; nprov. *muide*) || bot. *mucezea* și *mucezică* „filago germanica“ (*mucezi* „moisir“ (comp. it. *ammucidire*); *mucezitură* (Lex. Bud.) „moisissure“; *mucezeală* „moisissure“, bot. „filago germanica; mucor mucedo, aspergillus glaucus, penicillium candidum“ *mucegai* (pentru fonetism, v. *putregai*) „moisissure“, bot. „mucor mucedo, aspergillus glaucus, penicillium candidum“; *mucegăios* „moisi“; *mucegăi*, *mucegăia* „moisir“; *mucegăială* „moisissure“.

1159. **MUCHE**, sb. f. „arête, saillie, bord; dos (du couteau), marteau de la hache; tranche d'un livre; sommet d'une colline“ || ir. *mucl'ē*.

Lat. **MŪTĪLA*. -AM < *MŪTĪLUS*, -A, -UM „mutilé, tronqué, écorné, amoindri“; cantitatea cu -*ŭ*- ce se admite de obicei nu e confirmată prin nimic; forma alb. de mai jos arată că trebuie să admitem *ŭ*.

Alb. *mükl'*, *mük'e* (Christophorides, Lex. alb. 256; Fialuur i rii i Shcypes, 284) „dorso del coltello“.

Der.: *muchier* (Damé; Tiktin) „sorte de rabot“; *grüu* ~ „varieté de blé“ (Damé, Term.).

1160. **MUGI**, vb. „mugir, beugler“.

Lat. *MŪGĪRE*.

Vfr. *muire*; (prov. *mugir*; sp. *mu-jir*; port. *mugir*).

Der.: *mugitor* „mugissant, beuglant“.

1161. **MUGET**, sb. n. „mugissement, beuglement“ < **MŪGĪRUS*, -UM || comp. sard *muida* din *muidare* < **mugit-are*.

1162. **MUIERE**, sb. f. „femme“ || ir. *mu-l'ere*; megl. *mul'ari*; ar. *mul'are*.

Lat. *MŪLIER*, -ĒREM.

Vegl. *mul'er*; rtr. *muglier*; it. *moglie*, vit. *mogliere*; sard log. *mužere*; vfr. *moilier*; prov. *molher*; cat. *muller*; sp. *mujer*; port. *molher*.

Der.: dim. *muierușe*; † *muieruș* (Paliia, Gen. I, 6) „femelle“; *muierușcă* „petite femme, femelle; pièce du métier à tisser“ (Șez. VIII, 148; Tribuna, 1890, 369; Gutinul, n-rul 30), megl. *mul'ărucică* „petite femme“; *muieruță* (Lex. Bud.; sic. *muğğiruzza*) || augm. *muieroi*, *muieroaie*, ar *mul'iroaii* (Dalametra) || col. *muieret*, băn. *muieramă* (*muieramă*), *muieretiș* || *muieresc*, ar. *mul'irescu* „de femme, féminin“: megl. *mul'ărășcă* „partie de l'église réservée aux femmes“; *muiereste* „comme une femme, à la manière des femmes“ || *muierareș* „efféminé“ || *muieratec* „de femme, féminin; efféminé“ || *muierce* „homme efféminé; couard, poltron“ || băn. *muierelnic* „efféminé“ || megl. *mul'ărucic*, ar. *mul'irușcu* „efféminé“ || *muierotcă* „homme passionné pour les femmes“ || băn. *muieretcă* „homme efféminé“ || *muieri* „rendre femme“, *a se* ~ „devenir femme“.

1163. **MUIEROS**, adj. „qui aime les femmes“ < *MŪLIEROSUS*, -A, -UM.

1164. **MULGE**, vb. „traire“ — vr. băn. pf. *mulș*, part. *muls* || megl. *mulziri*; ar. *muldzire*, *muldzeare* (pf. *mulș*, part. *mulsu*).

Lat. *MŪLGĒRE*, -LSĪ, -LSUM (=clas. *MUL-*

GĒRE; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 147).

Rtr. *mundscher*; it. *mungere*; sard log. *mulgere*; vfr. *molde*, Vinzelles *muze*, sav. *mödre*, elv. *muedre*; prov. *molser*; cat. *munyir*; vsp. *mulger*; port. *mungir*.

Der.: *mulgător* „qui trait“, vr. Vrancea *mulgătoare* „lieu où l'on trait les brebis, etc.“ (Ps. Sch. LXXVII, 70); vr. Vrancea „vache, brebis laitière“ (Cipariu, Princ. 228) || băn. Serbia *mulgaș* (Hasdeu, 2826), bucov. (Suceava) *mulgar* „berger qui trait les brebis“; băn. *mulgașă*, *mulgășiță* „brebis qui laisse écouler son lait“ || băn. *muldzare* (WgJb. III, 321) și ar. *muldzar(c)ă* (Dalametra) „brebis laitière“ sint imprumuturi din sîrb. croat. *muzara* „Melkvieh“ (derivat din *musti*, *muzem* „melken“, bulg. *млѣж*, slov. *molsti*, *molzem*, etc. < vsl. *млѣж*), fonetismul a fost însă influențat de *mulge*; tot din sl. derivă și *minzare* „brebis laitière“, influențat în fonetism de *minz*, *minzat*, etc.

1165. **MULSURĂ**, sb. f. „action de traire“ < *MŪLSURA*, -AM.

1166. **MULSOARE**, sb. f. „action de traire“ < **MŪLSORIA*, -AM || prov. *molsoira* || comp. sard log. *musorzu* < **MŪLSORIUM*.

1167. **SMULGE**, vb. „arracher“ — pf. vr. băn. *smulș*, part. *smuls*, vr. dial. *smult* || ar. *zmuldzire*, *zmuldzeare* (pf. *zmulșu*, part. *zmultu*) || < *EX-MŪLGĒRE*, -LSĪ, -LCTUM (-LSUM) || it. *smungere* || *smulsură*, *smultură* „action d'arracher, chose arrachée, etc.“

1168. **MULT**, adj. „beaucoup, nombreux“ || ir. *munt*; megl. *mult*; ar. *multu*.

Lat. *MŪLTUS*, -A, -UM.

It. *molto*; sard *multu*; vfr. prov. cat. *molt*; sp. *mucho*; port. *muito*.

Der.: dim. *multișor*; *multicel* || Mț. Sucevei *multigan* (Șez. III, 82) „en très grande quantité“ || *multime*, vr. ar. *mulție* „foule, multitude“ || *immulți*, † *mulți*, megl. *mulfiri* „multiplier“; *immulțire* „action de multiplier, multiplication“.

MULȚUMI, v. *an*.

MUNCEL, v. urm.

1169. **MUNTE**, sb. m. „mont, montagne“ || ir. *munte*; megl. *muntî*; ar. *munte*.
Lat. MONS, MONTEM.

Rtr. *munt*; it. sard *monte*; fr. prov. *mont*; cat. *munt*; sp. port. *monte*.

Der.: dim. *munticel*; *munțișor* || *muntean* „montagnard; vent qui vient du côté de la montagne“; dim. *muntenaș* (Sevastos, Cînt. 109); *muntenesc* „montagnard“; *muntenește* „comme les montagnards, à la manière des montagnards“; *munteancă* „montagnarde“ || ar. *mundiș* (Dalametra) „de montagne“.

Impr.: pol. *multanka*, *mutyanki* „mehrlötige Rohrpfeife“.

1170. **Muncel**, sb. n. „colline“ < MONTĪCĒLLUS, -UM || vegl. *muncal*; vit. *moncello*; fr. *monceau*; prov. *moncel* (it. *monticello*, sard log. *montigeddu*, sp. *montecillo* sint formațiuni de mai târziu din *monte*, ca și *munticel*, a-mintit mai sus).

1171. **Muntos**, adj. „montueux, montagneux“ || megl. ar. *muntos* || < MONTUOSUS, -A, -UM.

1172. **MUR**, sb. m. „ronce“, trans. „mûrier“ — **MURĂ**, sb. f. „de ronce“, trans. „mûre“ || ar. (a) *mură* „mûre; framboise“.

Lat. MORUS, -UM; MORA (= clas. MORUM), cu schimbarea neexplicată a lui -o- în -û-, care apare și în alte forme romanice || rtr. (a) *mura*; it. *moro*, *mora*; sard log. *mura*; vfr. *moure*, fr. *mûre*; prov. cat. (a) *mora*; sp. *mora*; port. (a) *mora*.

Der.: dim. ar. *mureauă* (Dalametra) „mûre“ (sic. *amuređda*).

1173. **Murnu** (ar.), adj. „bleu foncé, brun“ < *MORĪNUS, -A, -UM (cf. Papahagi, WgJb. XII, 103), cu aceeași schimbare a lui -o- în -û- ca în *mur(ă)* || *murnescu* (Dalametra) „bleu foncé, brun“ || *murneață* (Dalametra) „couleur bleue foncée, brune“ || *murnire* „brunir, prendre une couleur bleue foncée“.

1174. **MURI**, vb. „mourir“ || ir. *muri*; megl. *muriri*; ar. *murire*.

Lat. MORĪRE (= clas. MORI: cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 146).

Vegl. *murar*; rtr. *murir*; it. *morire*;

sard log. *morrere*; fr. *mourir*; prov. cat. sp. *morir*.

Der.: *muritor*, megl. ~ „mortel“ || † *muricios* (Dosofti, V. Sf. 21, 24 apr.) „mortel“ || *nemurire* „immortalité“; *nemuritor* „immortel“; † *nemuritorie* (Letop. I, 478) „immortalité“.

1175. **Mort**, adj. „mort“ || ir. megl. *mort*; ar. *mortu* || < MORTUUS, -A, -UM || vegl. *muart*; rtr. *mort*; it. *morto*; sard *mortu*; fr. prov. cat. *mort*; sp. *muerto*; port. *morto* || dim. *mortuț* (Țiplea, P. pop. 113).

1176. **Moarte**, sb. f. „mort“ || ir. *morte*; megl. *moarti*; ar. *moarte* || < MORS, -TEM || alb. *mort*; vegl. *muart*; rtr. *mort*; it. sard *morte*; fr. prov. cat. *mort*; sp. *muerte*; port. *morte* || *morticios* (An. Car.) „mortalis“ || *morfiș* „mordicus“ || a *morțiu* „d'une manière lububre“.

1177. **Mortăciune**, sb. f. „chair morte, charogne“ — dial. și vr. *mortăcină*; † *mortăciună* (Tiktin) || megl. *murtăciuni*; ar. *murtuțină* || MORTĪCĪNUS, -A, -UM; forma românească a fost la origine întrebuintată ca adj. cum arată *carne mortăcină* (Prav. Mat. Bas. col. Buj. 293); schimbarea terminațiunii s'a întâmplat sub influența altor forme terminate în -iune || it. *morticino* (*carne morticina*), cal. *mortačina*, tar. *murtaččina* „carne di bestia morta“; cat. *mortehi*; sp. *mortecino* (*carne mortecina*); port. *mortezinho*.

1178. **Amorți**, vb. „engourdir, émousser“ || ar. *amurțire*, *amurțare* || < *AMMORTĪRE || it. *ammortire*; fr. prov. cat. vsp. *amortir* || ar. *amurțatură* „engourdissement“ || *amorțeală* „engourdissement, torpeur“ || megl. *ănmurțori* „engourdir“ || *desmorți*, megl. *dis-murțori*, ar. *dismurțiri* (Dalametra) „dégourdir“ (comp. vfr. *demortir*).

1179. **MURSECA** (*morseca*), vb. „mordre à différentes reprises, mordiller“ — mold. bucov. trans. *morsoca*, *morsoci* (Gaz. Tr. 1887, 263; Rev. cr.-lit. III, 161; IV, 145; Sez. V, 106; Marian, Desc. 113; Viciu, Glos. 61) || ar. *mursicare*.

Lat. MORSĪCARE.

Friul. *morseá*; it. *morsicare*; sard log. *mossigare*; prov. cat. port. *mossegar*.

1180. **MUSCĂ**, sb. f. „mouche“ || ir. *muske*; megl. ar. *muscă*.

Lat. *MŪSCA*, -AM.

Rtr. *muoscha*; it. *mosca*; sard log. *muska*; fr. *mouche*; prov. cat. sp. port. *mosca*.

Der.: dim. *muscuță* (sic. *muskuzza*); *musculiță*; megl. *muskičcă* || col. *muscărie* (sic. *muscaria*); *muscărim* (Sevastos, Pov. 256); ar. *muscame* (rtr. *muoscham*); megl. *muscarnic* || augm. *muscoi* „grosse mouche; bombus terrestres“ (Marian, Ins. 193), ar. *mușcoñü* (Dalametra) „grosse mouche“ || *muscar* „telephorus fuscus“ (Marian, Ins. 58; comp. lat. *muscaris*).

1181. **MUȘCHI**¹, sb. m. „muscle, filet“ || ar. *mușcl'u*.

Lat. *MŪSCŪLUS*, -UM.

Sp. *muslo*; alb. *mušk* „Schulter“ e nelămurit; forma normală ar trebui să fie cu *ü*.

Der.: dim. *mușchiuleț*.

1182. **Mușchios**, adj. „musculeux, charnu“ || ar. *mușcl'os* (Dalametra) || < *MŪSCŪLOSUS*, -A, -UM.

1183. **MUȘCHI**², sb. „mousse, lichen“ || ar. *mușcl'u*.

Lat. **MŪSCŪLUS*, -UM < *MUSCUS*, -UM || alb. *müšk*; rtr. *müskel*; it. *muschio*.

Der.: *mușchios* (Lex. Bud.), ar. *mușcl'os* (Dalametra) „couvert de mousse“ (rtr. *müsklus*; vit. *muschioso*) || *mușchiat* (Corcea, Bal. 88; Marian, Nașt. 40) „couvert de mousse“.

1184. **MUST**, sb. „jus, suc; moût, vin doux“ || megl. *must*; ar. *mustu* „moût“.

Lat. *MŪSTUM*.

Alb. *mušt*; rtr. *muost*; it. *mosto*; sard *mostu*; fr. *moût*; prov. cat. *most*; sp. port. *mosto*.

Der.: *muștar* „vendeur de moût“ || *muștui*, *muști* „pressurer le raisin, récolter le moût“ (comp. vfr. *mouster*); *muștuitor*, *muștitor* „bâton qui sert à écraser le raisin“ (Damé, Term.; Tik-tin); „sorte d'auge dans laquelle on écrase le raisin“ (Damé, Term.); *muștială*, *mușteală* „raisin écrasé dont on n'a pas encore extrait le moût“ || ar. *muștusiri* (Dalametra) „se barbouiller de moût“.

1185. **Mustos**, adj. „juteux“ || ar. *mus-*

tos || < **MŪSTOSUS*, -A, -UM || friul. *mostos*; it. *mostoso*; sard *muștoșu*; prov. *mostos*; sp. *mostoso*.

1186. **Mustăreață**, sb. f. „sève, suc de bouleau“ (Lex. Bud.; Gaz. Trans. 1887, 262; Rev. I. Creangă, IV, 188; Rev. cr.-lit. III, 161; Viciu, Glos. 62); „boisson sucrée“ (Rev. cr.-lit. III, 161); „suinte“ (Marian, Sărb. III, 269) < **MUSTARĪCIA*, -AM, dintr'un adj. **MUSTARĪCIUS*, -A, -UM.

1187. **MUSTAȚĂ**, sb. f. „moustache“ || megl. ar. *muștață*.

Lat. **MŪSTACEA*, -AM < gr. *μούσταξ*.

It. *mostaccio* „visage“, nap. *mostacče*, cal. *mustazzu*, tar. *mustazzo*, sic. *mustazzu* < **MŪSTACEUM*, toate aceste forme dialectale cu înțelesul de „moustache“ păstrat, ca și în română, din epoca latină, probabil grație contactului continuu cu limba greacă, pe cînd în nordul Italiei sensul s'a alterat cu vremea; din formele it. merid. derivă sardul *mustazzu*, iar fr. *moustache*, sp. *mostacho* vin din vit. *mostacchi* și acesta din gr.-biz. *μούσταξ*, după cum megl. *mustac* și ar. *muștacă* derivă din ngr.

Der.: dim. *muștăcioară* || *muștăcios* „qui a de grosses moustaches“.

1188. **MUSTRA**, vb. „faire des reproches, des remontrances, réprimander“.

Lat. *MO(N)STRARE* „montrer, indiquer“; pentru schimbarea semantică din forma romînească, comp. fr. *remontrer*.

It. *mostrare*; sard *muștrare*; fr. *montrer*; prov. cat. sp. port. *mostrar*.

Der.: *muștrător* „qui fait des reproches“, etc.

1189. **MUT**, adj. „muet“ || it. megl. ar. *mut*.

Lat. *MŪTUS*, -A, -UM.

Eng. *müt*; it. *muto*; sard *muđu*; vfr. *mu*, auv. *mü*; prov. cat. *mut*; sp. port. *mudo*.

1190. **Muți**, vb. „devenir muet; se taire“ || megl. *mușori*; ar. *mușire*, *mușare* || < **MŪTĪRE* (= clas. *MUTESCĒRE*) || vfr. *muir*; prov. *mudir* || *mușeală*, *mușenie*, *mușie*, ar. *mușami* (Dalametra) „muștisme“ || *muștește*, megl. *mușești* „comme les muets“.

1191. **Amuți**, vb. „devenir muet; se taire“ || ar. *amuțire*, *amuțare*.

Lat. *AMMŪTIRE.

It. *ammutare*; vfr. *amuir*; prov. *amudir*.

Der.: *amuțeală*, †*amuțitură* (An. Car.), ar. *amuțal'ă* „mutisme“.

1192. **MUTA**, vb. „changer, déplacer, transporter“ || ir. *mutá*; megl. *mutari*; ar. *mutare* „changer, remuer“.

Lat. MŪTARE.

Rtr. *müder*; sbslv. *samida* „sich ändern, sich umziehen“ (Rom. Forsch. XVI, 839); it. *mutare*; sard log. *mudare*; vfr. *muer*; prov. cat. sp. port. *mudar*.

Der.: *mutăcios* „changeant, variable“ || megl. *primutari* „changer de nouveau“.

1193. **Mutător**, adj. „qui change de place“ < MŪTATORIUS, -A, -UM || *mutătoare*, trans. „petit chalet de fromager qu'on peut transporter pour l'établir à l'endroit voulu“, bot. „bryonia alba, br. dioica“ (comp. *mutatorium* „maison de plaisir“; nprov. *mudando* „chalet“).

1194. **Mutătură**, sb. f. „action de changer, etc.“ < MŪTATŪRA, -AM || bol. *müdadura*; romagn. vsp. *mudadura*.

1195. **Strămuta**, vb. „transférer, transporter“ < EXTRA-MŪTARE (comp. trans-

mutare) || friul. *stramudá*; vlomb. *stramuar*, gen. *stramuá*; port. dial. *stremudar* (Rev. lusitana II, 119); comp. friul. *tramudá*; sard log. *tramudare* || *nestrămutat* „immuable“.

1196. **MUȚA** (trans. Sălagiu), vb. „exciter les chiens, ameuter“ (Lex. Bud.; Tribuna, 1890, 369).

Lat. *MOTIARE < MOTUS; pentru fonetism și evoluțiunea semantică, cf. mai jos *sumuța*.

1197. **Amuța** (Prav. Vas. Lupu, col. Buj. 9; Glos. ms. 312; Molnar, Sprachl. 255; Reteganul, Pov. ard. II, 75; Voronca, Dat. cred. 636; Zanne, Prov. IX, 141), vb. „exciter les chiens, ameuter“ < *AMMOTIARE || Poitou *amoïsser*; lor. *emohhje* || †*amuțatură* (Cantemir, Ist. ier. 226) „ameutement“.

1198. **Sumuța**, vb. „exciter les chiens, ameuter“ < *SŪBMOTIARE < SŪBMOTUM < SŪBMOVĒRE „éloigner, chasser“, din care a derivat înțelesul de „exciter, irriter“, păstrat în prov. *somover*, cat. *somoure*; în ce privește fonetismul, forma *sumuț* (în loc de *sumoț* < *submotio) se explică prin analogie cu *sumuța* || *asmuța* (*asmuți*) „exciter les chiens, ameuter“, rezultat din contaminarea lui *amuța* cu *sumuța*; *asmuțător* „ameuteur“.